

Populizmus a párton belüli küzdelmekben: Bernie Sanders és a Demokrata Párt elitje

Témavezető: Dr. Metz Rudolf

Egyetemi tanársegéd

Készítette: Buzási Botond Márton

Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Kar

Politikatudomány BA 3. évfolyam

Tartalomjegyzék

1. Bevezető gondolatok	3
2. Elméleti keret	5
3. A Bernie Sanders által megkonstruált nép	9
3.1 A folyamatosan csökkenő középosztály és a családok.....	11
3.2 A demokraták elfeledett népe: a Midwest munkásai	12
3.3 Az oktatási rendszer kárvallottjai: a diákság	13
3.4 A kisebbségek.....	14
3.5 A közös identitás hiánya.....	15
4. Bernie Sanders a népvézér	16
4.1 A hétköznapi megjelölése	17
4.2 A kiválóság megtestesítése	21
4.3 Bernie Sanders, mint vezető	23
5. A gazdasági és a politikai elit.....	23
5.1 A gazdasági elit	24
5.2 A politikai elit és a gazdasági elit összekapcsolása	27
5.3 Elitstratégiák a populizmus ellen.....	30
6. A válság.....	31
6.1 Az oligarchia és a társadalom válsága.....	32
6.2 A klímaváltozás, mint permanens válság	33
7. Összefoglalás.....	34
8. Irodalomjegyzék.....	36

A populizmus lett napjainkra az a szó, amellyel a médiában, vagy akár a közbeszédben minden olyan jelenséget leírnak, ami aggasztó lehet a demokrácia állapotára nézve (Moffitt, 2020: 1). Ez a tudományban azt a hatást érte el, hogy egyre többen kutatják ennek természetét és működését. A populizmus párton belüli dimenzióját azonban nagyon ritkán vizsgálják. A dolgozat egyik fő inspirációja Jake Watts és Tim Bale (2018) publikációja, melyben az angol Munkáspárton belül elemzik a szerzők Jeremy Corbyn populista tevékenységét. Bernie Sanders 2020-as előválasztási kampánya szintén a párton belül folytatott populizmus tanulmányozásával érthető meg.

Moffitt (2016) a *The Global Rise of Populism* című művében a populizmust, mint egy politikai stílus határozza meg. Ebben a munkájában felvázol egy keretrendszert, amelynek segítségével a populizmust kutatni lehet. Ennek alapján az elemzés négy fő dimenzió keresztül folyik: a nép, a vezető, az elit és a válság. A nép vizsgálatánál jelen tanulmány abból indul ki, hogy a politikai identitások nem adóttak, hanem azokat meg kell konstruálni (Laclau, 2011: 139). Bernie Sandersnek tehát diskurzusán keresztül kell megalkotnia azt a népet, melynek vezetője szeretne lenni. Egy személyben kell megtestesítenie a népet, ugyanakkor vezetni is, elsőnek lenni egyenlők között. Az elit a populista politika ellensége, amely korrumpálja a politikai rendszert. Bernie Sanders az előválasztás során saját párttársait is azzal vádolja, hogy milliárdosok zsebében vannak, ezáltal kapcsolva össze a gazdasági elitet a politikai elittel. A válság természete a populizmusban permanens. Az oligarchia veszélye ugyan időlegesen megszűnhet, azonban a gazdasági elit sötét erői elleni küzdelem örök. Ugyanakkor Bernie Sanders kampánya sikertelen, melynek számos oka van. Erre is megpróbál válaszokat adni a tanulmány a programalapú populizmus, valamint különböző elitstratégiák fogalmának bevezetésével. Populizmusának korlátai abban mutatkoznak meg, hogy nem sikerül a megkonstruált népnek egy közös identitást adnia, ezáltal a különböző csoportok nem egyesülnek. Vezetői voltát is ehhez kapcsolja - egy olyan népnek akar a vezére lenni, amely nem létezik.

1. Bevezető gondolatok

Bernie Sanders 2020-as demokrata előválasztási kampánya a 2016-oshoz hasonlóan sikertelennek bizonyult, bár mindkét alkalommal jelentős kihívás elé állította a végül győzedelmeskedő politikust. A szakirodalomban azonban ezt a jelenséget gyakran hanyagolva a kutatók főképp Donald Trump populizmusát vizsgálták (De la Torre, 2018; Kellner, 2016; Lakoff, 2017; Pierson, 2016; White, 2016). Azok a kutatások pedig, amelyek Bernie Sanders kampányának is figyelmet szenteltek, Donald Trump-al összehasonlítva keresték a populizmusuk közötti különbségeket és hasonlóságokat (Lacatus, 2018; Staufer, 2020; Macaulay, 2019). Jelen dolgozat fő célja, hogy ezt a hiányt pótolja azáltal, hogy Bernie Sanders 2020-as kampányát önállóan tárgyalva próbál válaszokat keresni annak sikertelenségére. Inspirációként Jake Watts és Tim Bale (2018) tanulmánya szolgált, amelyben Jeremy Corbyn angol munkáspárti politikus tevékenységét az általuk megfogalmazott „párton belüli

populizmus” keretében elemezték. Ahhoz, hogy Bernie Sanders 2020-as kampányát megérthessük, a Demokrata Párton belül folytatott populizmusát szükséges vizsgálni.

A baloldali populizmusnak meghatározó hagyománya és történelme van az Egyesült Államokban (Lowndes, 2017). A 2008-as gazdasági világválság pedig tökéletes táptalajként tudott szolgálni ennek újraélesztéséhez. Bernie Sanders a 1940-es és 60-as évek populistáinak politikai leszármazottjaként lép fel azt hangsúlyozva, hogy örökségük befejezetlen és reá hárul a feladat, hogy ezt a hiányt pótolja. Ugyanakkor az elnöki hatalom felé való emelkedése plafonba ütközött, második próbálkozásra se sikerült megszereznie az elnökjelölti mandátumot 2020-ban. A kutatás alapvető kérdése, hogy ez miért nem sikerült. Ennek a megválaszolásához Moffitt 2016-ban kidolgozott populizmus fogalma felől érdemes közelíteni. A fókusz tehát Bernie Sanders populista tevékenységén lesz és annak hiányosságain. A kutatás emellett érvel, hogy a sikertelenség oka abban keresendő, hogy a népnek, amelyet megpróbál megalkotni, képtelen egy egységes identitást adni. Ebből ered, hogy, mivel egész vezetői létét a népvezér szerepére alapozza, gyakorlatilag egy olyan népet kíván képviselni, amely nem létezik. Emellett a párt politikai elitje is sikeresen lép fel ellene a populista diskurzus hatástalanításával. A közös identitás hiányából eredően Bernie Sanders populizmusa programalapú, ami azt jelenti, hogy különböző programpontokat hangsúlyoz, amelyekkel az egyes társadalmi csoportok áldozati státusza megszüntethető. Ez megakadályozza, hogy egy olyan választói koalíciót tudjon megkonstruálni az előválasztásra, amely képes lehet győzelmet elérni.

A tanulmányban először lefektetem azt az elméleti keretrendszert, amelyre alapozva a vizsgálat lefolytatható. A módszertan és a megközelítés indoklására is itt kerül sor. Ezt követően foglalkozom a nép megkonstruálásának azon módszereivel, amelyeket Bernie Sanders kampányában véghez próbált vinni. Összességében négy olyan széles társadalmi réteget azonosítottam, amelyek diskurzusának szerves részét képezik. Ezeknek egyesével különböző ígéreteket tesz arra vonatkozóan, hogy áldozati státuszukat miként tudná orvosolni. A programalapú populizmus fogalmának bevezetésével lehetővé válik, hogy szemléltetésre kerüljenek azok a hiányosságok, amelyek végül a kampány sikertelenségét okozták. Ezután Bernie Sanderst mint populista vezetőt elemzem a hétköznapiság és a kiválóság megtestesítésére tett próbálkozásának segítségével. A továbbiakban a gazdasági elit és a politikai elit összekapcsolására tett kísérlete kerül a kutatás fókuszába, valamint az elit különböző stratégiái, amelyekkel a populista diskurzus ellen próbálnak fellépni. Végül pedig a permanens válság képének performatív megjelenítése is kifejtésre kerül.

2. Elméleti keret

Napjainkban a populizmus lett az a szó, amellyel a médiában, vagy akár a közbeszédben minden olyan jelenséget leírnak, ami aggasztó lehet a demokrácia állapotára nézve (Moffitt, 2020: 1). A populizmus a tudományos világban azonban egy igen megosztó fogalom, természetesen vannak elemek, melyekben a legtöbb kutató egyetért, ugyanakkor számos komponense vitatott. Rögtön az elején fontos tisztázni a demokráciához fűződő viszonyát (Abts & Rummens, 2007; Antal, 2017; Aslandis, 2017). Nem szabad azt a hibát elkövetni, hogy ellentétes fogalmakként tekintünk a demokráciára és a populizmusra. A populizmus ugyanis nem egy alternatívája a demokráciának, hanem sokkal inkább egyfajta kritikája (March, 2007: 73). Ezt bizonyítja, hogy a populista mozgalmak sikerének kulcsa sokszor abban rejlik, hogy a politikai intézmények megítélése romlik, így korruptnak, feleslegesnek és korrigálásra szorulóknak lehet beállítani őket (Lowndes, 2017: 239). Ebből következik, hogy a populizmus azokat az embereket hivatott képviselni, azoknak a hangja lenni, akik elégedetlenek a demokrácia jelenlegi működésével (Bowler et al., 2016: 1).

Miután tisztázódott, hogy a populizmus nem a demokráciát hivatott romba dönteni, fontos végig venni, hogy pontosan mit is jelent ez a fogalom. A populizmus lényegében az erkölcsileg tiszta nép és a morálisan korrump elit ellentétét jelenti, amelyben a politikának az a célja, hogy a népet képviselje (Mudde, 2004: 543). Azonban ezen kívül a populizmus fogalma körül heves tudományos viták folynak. Három különböző irányzat alakult ki: az ideológiai, a stratégiai és a diskurzív-performatív (Moffitt, 2020: 10). Az ideológiai megközelítés egy „vékony-ideológiának” tekinti a populizmust, amely csupán egy másik ideológiához kapcsolódva képes funkcionálni (Mudde, 2004: 544). Azonban ezzel az a probléma, hogy a többi vékony-ideológiában, mint például a feminizmus, vagy mondjuk a nacionalizmus, benne rejlik az a potenciál, hogy önálló ideológiákká alakuljanak, viszont a populizmusról nem mondható el ugyanez (Freedon, 2017: 3). Emellett fontos megvizsgálni a pluralizmus kérdését, hiszen az ideológiai irányzatot követő szerzők sokszor a populizmus ellentétéként fogalmazzák meg azt (Mudde, 2004: 544), ugyanakkor az irányzat követői egyértelműen pluralista politikusokat is populistának neveznek, mint például Bernie Sanders, akiről megállapították, hogy a 2016-os elnökválasztási kampány legpopulistább jelöltje volt (Hawkins & Kaltwasser, 2018: 242). Mivel jelen tanulmány Bernie Sanders 2020-as előválasztási kampányának elemzése, amelyet egyértelműen egy populista dinamikára épített fel, az ideológiai megközelítés nem alkalmazható a vizsgálódáshoz. A stratégiai megközelítés ezzel szemben a vezető szerepét emeli ki, és a populizmusra, mint stratégiára tekint, amely a hatalom

kiépítésének és megtartásának, valamint a tömeges mobilizációnak célját szolgálja (Barr, 2019: 44). A populista vezetők közvetlen személyes kapcsolatot alakítanak ki követőikkel és ezen keresztül szerzik meg, gyakorolják a hatalmat (Weyland, 2001: 14). A fókusz itt nem azon van, amit a populisták mondanak, hanem azon, amit ténylegesen csinálnak (Weyland, 2017: 50). Ugyanakkor ez a megközelítés a populista politikusokat hataloméhesnek és opportunistának ábrázolja, ezen keresztül a populizmust, mint a demokráciát fenyegető veszélyt értelmezi (Rueda, 2020: 12-13). Mivel csupán a hatalommal kapcsolatos cselekvést vizsgálja, így magának a diskurzusnak a tartalmát képtelen elemezni. Emellett, míg az ideológiai megközelítés az Európában jellemző jobboldali populista pártokból indul ki, addig a stratégiai irányzat Latin Amerikából. Mind a kettő tehát altípusok vizsgálatából próbálja meg megragadni a populizmust, ezáltal szűk értelmezési alapot adnak és más régiók vizsgálatánál akadályokba ütköznek. A diskurzív-performatív megközelítés az előző két irányzattal szemben egy sokkal tágabb keretben ragadja meg a populizmus jelenségét. Ez az irányzat egy olyan keretrendszert állít fel, amelyben a populizmus minden esetét lehetséges elemezni. A populizmus ezen szemléletmód szerint egy politikai stílus, mely az emberek nyelvén megszólalva, „rossz modorral” és a krízis megjelenítésének segítségével állítja szembe a népet az elittel (Moffitt, 2016: 41-42). Ezáltal a lényeg abban rejlik, hogy a különböző diskurzív és performatív aktusokon keresztül, az adott vezető, hogyan konstruálja meg a népet és az elitet (Laclau, 2011). Ebből következik, hogy a politikai identitások nem adóttak, azokat egy hosszú folyamatban kell megkonstruálnia az adott politikai vezetőnek (Moffitt, 2020: 22). Ebben a rendszerben a populizmus egy cselekvési módszer, a politika csinálásának egyik módja, nem egy tulajdonság (Moffitt, 2020: 23). Mivel a tanulmány Bernie Sanders populista előválasztási kampányát vizsgálja, így az előbb felsoroltak alapján leginkább a diskurzív-performatív megközelítést tartom alkalmazhatónak a vizsgálódás során. A vezető azáltal lesz kiemelt szereplő, hogy a nép és az elit megkonstruálását, valamint a krízis performálását ő végzi el.

A témában zajló kutatások többsége egy populista párt versengését elemzi az országos választási versenyben, ezzel szemben jelen dolgozat egy adott szereplő és az ő mozgalmának egy párton belül folytatott harcát vizsgálja. A verseny itt nem magáért az elnökségért folytatott verseny, hanem csupán az adott párt elnökjelöltségéért. A populizmusnak a párton belüli dimenziója egy nagyon ritkán tárgyalt eleme magának a populizmus kutatásának (Watts & Bale, 2018: 2). A tanulmány egyik fő inspirációja Jake Watts és Tim Bale (2018) publikációja, melyben az angol Munkáspárton belül elemzik a szerzők Jeremy Corbyn populista tevékenységét. Azonban míg ezt a szerzők az ideológiai megközelítésen belül értelmezik, addig jelen elemzésben indokoltabbnak tartom a diskurzív-performatív megközelítés alkalmazását.

Az előző fejezetben felsorolt érvekből adódóan ezt a megközelítést tartom alkalmasnak a párton belüli küzdelmek dimenziójának a megragadásához. A fókusz itt nem Bernie Sanders személyén van, hanem a diskurzív és performatív tevékenységén. Továbbá, mivel Bernie népfogalma igenis pluralista, azaz nem a nativizmus jegyében fogant, az ideológiai megközelítés alkalmazását nem tartanám elégségesnek. A párton belüli dimenzió azonban csak a pártok egy jól elkülöníthető csoportjára vonatkozik, amelybe mind az angol Munkáspárt, mind az Egyesült Államok Demokrata Pártja beletartozik. Az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban is egy olyan politikai rendszer alakult ki, melyben a választási rendszerből adódóan kétpártrendszer jött létre. Ezek a kétpárti többségi rendszerek pedig igen komoly akadályokat gördítenek az új pártok elé (Muldoon & Rye, 2020: 4). Továbbá mind a két esetben igen komoly történelemmel rendelkező pártokról beszélhetünk, melyek a 20. század egészében releváns politikai erőként működtek. Azokban az országokban, amelyekben többpárti konszenzusos politikai rendszerek alakultak ki, nincs szüksége a populista erőnek arra, hogy az egyik történelmi párt vezetését vegyék át, egyszerűbb egy új pártot alapítani és nem a vállukra venni a párton belüli küzdelmek fáradtságos terhét. Azonban ahogy az előbb is említettem, a kétpártrendszerek nem nyújtanak ideális terepet arra, hogy új pártként a populista párt relevánssá válhasson. Erre tökéletes példa a 2015-ös angol választáson a UKIP szereplése, ahol a párt a szavazatok 12,6%-át szerezte meg, azonban a 650 fős alsóházba mindössze egy darab képviselőt tudott küldeni (BBC, 2015). Ebből is látszódik, hogy a populista erőnek ezekben a rendszerekben csupán az egyik történelmi párt feletti kontroll vezethet választási sikerhez.

Ahogy már az előző alfejezetekben is észrevehető volt, a baloldal és a populizmus kapcsolata közt van egyfajta feszültség. Mivel az ideológiai megközelítést követő szerzők a populizmust a pluralizmussal állítják szembe, kizárják belőle azokat a pártokat vagy jelölteket, akiknek a nép fogalma igenis pluralista. A baloldal nemzetfogalma ugyanis nem nativista, hanem sokkal inkább azokat a különböző társadalmi rétegeket hivatott összehozni, akik kifejezetten frusztráltak amiatt, hogy kimaradnak a hatalomból az elit miatt (Moffitt, 2020: 39). Tehát nem az etnikai nép fogalma jellemzi, hanem az állampolgárság vagy a vágyott állampolgárság alapján határozza meg a népet (Moffitt, 2020: 40). A vágyott állampolgárság támogatása alatt azt értem, hogy a baloldali populisták sok esetben nem ellenzik a bevándorlást, így azokat is a nemzet részének tekintik, akik akár illegálisan tartózkodnak az országban, vagy épp bevándorolni szeretnének. Egy további konfliktus lehet a populizmus „nép és elit” ellentéte, valamint a szocializmus osztályellentéte között. Azonban, ahogy majd a későbbi fejezetekben láthatjuk, Bernie Sanders esetében sokkal egyértelműbb a nép és az elit közötti törésvonal

hangsúlyozása, mint a különböző társadalmi osztályok közötti. A következő alfejezetekben a baloldali populizmus különböző elemeinek az elméleti alapjait szeretném lefektetni, a vezető szerepének elemzésével kezdem, majd a nép és elit ellentétével folytatom, végül pedig válságfogalmát szeretném tisztázni.

A vezető szerepe kifejezetten fontos a diskurzív-performatív megközelítésben, hiszen ő az, aki megkonstruálja az adott politikai identitásokat, jelen esetben a népet és az elitet, valamint a különféle performatív elemeken keresztül, gesztusaival és beszédstílusával reprezentálja a népet (Moffitt, 2016: 41). Emellett a vezető tölti be azt a szerepet, hogy a krízist megjelenítse a nép számára és illusztrálja annak súlyosságát (Moffitt, 2016: 42). Ebben a keretben a vezető az, aki felismerte a krízist és hajlandó is tenni ellene, és azért, hogy megoldja ezt a problémát, szükséges, hogy átvegye a párt, majd az ország feletti irányítást. A vezető pont ezért a beszédeiben és megnyilvánulásaiban a nép nyelvén beszél, nem burkolózik a technokraták szakzsargonjába, hanem olyan kifejezéseket és fogalmakat használ, amelyek az átlagemberek számára is érthetőek (Moffitt, 2016: 44). A vezető számára fontos, hogy illusztrálja a nép számára, hogy ő is közülük való, ő is a nép része (Moffitt, 2016: 53). A baloldali kereten belül tehát a vezető a mozgalom, vagy épp a forradalom vezetője, aki megtestesíti és visszaállítja a népakarat hatalmát.

Térjünk is át a nép és az elit ellentétpárosára, amely a populizmus leglényegesebb eleme. A baloldali populizmus számára, ahogy már említettem, a nép nem egy etnikai fogalom, hanem egy sokkal inkluzívabb, pluralistább, heterogén csoport. A nép a munkások csoportja, ez azonban nem a munkásosztályt jelenti, hanem azokat foglalja magába, akik munkát végeznek – legyenek a középosztály, vagy akár a tradicionális munkásosztály tagjai. Tehát a nép egy keményen dolgozó csoport, ezzel szemben az elit egyfajta parazitaként jelenik meg, amely élősködik a népen (Moffitt, 2020: 51). Ez az elit tulajdonképpen a gazdasági elit; a multinacionális cégek és a pénzügyi szakemberek (Moffitt, 2020: 51). Ebben a rendszerben a nép a 99%-ként jelenik meg, míg az elit az 1%-ként. Az elit és a nép is azonban újabb elemekkel bővül, amint a párton belüli küzdelmeket figyelembe vesszük. A nép kapcsán nagyon fontossá válik, az új, eddig perifériára szorult csoportok bevonása a párt politizálásába (Watts & Bale, 2018: 4). Ez alulról szerveződő csoportokat is jelenthetet, valamint a vezető által újonnan létrehozott mozgalmakat (Muldoon & Rye, 2020: 2). Az elittel kapcsolatban pedig úgy jelenik meg a párton belüli dimenzió, hogy a populista vezető a korrupt gazdasági elitet összekapcsolja magával a pártelittel, ezáltal bizonyítja azt, hogy a párt jelenlegi elitjének nincs joga arra, hogy irányítsa a pártot, mivel nem a népet, hanem az elitet képviseli. A pártelit azonban nem engedi át csakúgy a párt feletti kontrollt, hanem különböző stratégiákat alkalmaz arra vonatkozóan,

hogyan hatástalanítsa populista ellenfelét. Az egyik ilyen a populista diskurzus lemásolása, melynek során a populista vezető által démonizált pártelit átveszi azokat a javaslatokat, amelyet elméletileg a gazdasági elit hatására nem hajlandó megcsinálni, valamint azokat a diskurzív elemeket is, amelyekkel kritizálják. Egy másik alternatíva a populista vezető démonizálása, melyben még radikálisabbnak állítják be, mint amilyen valójában, ezenfelül megvádolják az egész ország vagy az adott párt porig rombolásának, akár a demokrácia megsemmisítésének szándékával. Emiatt alakul ki az a kép, melyet a fejezet legelején cáfoltam, hogy a populizmus és a demokrácia két ellentétes fogalom. Továbbá azt hangsúlyozzák, hogy a népet képviselve a populista vezető figyelmen kívül hagyja az adott javaslat megvalósíthatóságát, illetve támadják rossz modora miatt, mellyel felrúgja a politizálás megszokott stílusát.

A populizmus egyik eleme a válság megjelenítése és az arra adott válaszlehetőségek képviselése. A baloldali populista politikusok gyakran egy idealizált képet festenek a neoliberalizmus előtti szociáldemokrata társadalomról (March, 2007: 67). Ebben a régi társadalomban azok a csoportok, melyekből a populista politikus a népet megkonstruálja, még nem voltak válságban, azonban a neoliberalizmus ezt megváltoztatta. A párton belül megjelenik azoknak a politikusoknak a felelősségre vonása, akik asszisztáltak ehhez a neoliberális átalakuláshoz. Tehát megfogalmazódik ez az idealizált múlt, melyben a párt még a népet képviselte, így az akkori vezetők nyújtják az inspirációt. Azonban hiába egy régi identitás helyreállítása a populista politikus célja, azt az identitást újra meg kell konstruálnia, tehát valami újat fog alkotni (Laclau, 2011: 142).

Ebben a fejezetben lefektettem azokat az alapokat, melyek az elemzéshez szükségesek. Tisztáztam a demokrácia és a populizmus fogalma közötti kapcsolatot, majd megindokoltam a diskurzív-performatív módszer alkalmazását. Ezt követően beemeltem a baloldali populizmus fogalmát, valamint a párton belüli dinamikát. Végül megneveztem azokat a dimenziókat, melyeken keresztül az elemzés folyni fog.

3. A Bernie Sanders által megkonstruált nép

A nép és az elit szembeállítása, mint jelenség a populizmus egyik legfontosabb alapja, olyan eleme, melyet az előző fejezetben ismertetett tudományos irányzatok egyik képviselője sem kérdőjelez meg. A nép maga azonban nem adott, mint ahogy a politikai identitások sem; ezek hosszas folyamatokon keresztül, egy adott vezető diskurzusa és performatív aktusai által konstruálódnak meg (Moffitt, 2020: 22). Jelen fejezetben kezdődik meg az elemzés maga, hiszen a vizsgálat tárgya pont ez a folyamat, valamint az a kérdés, hogy a vezető képes-e egy olyan politikai identitást alkotni, melyet az a számos társadalmi csoport, melyeket képviselni

kíván, egyszerre tart vonzónak. A kérdés tehát az, hogy Bernie Sanders a 2020-as előválasztási kampányban sikerrel hajtja-e ezt végre.

Még mielőtt azonban a megszólított társadalmi rétegek bemutatásra kerülnének, szükséges a baloldali populizmus 'nép' fogalmáról is említést tenni. A baloldali populizmus számára a nép nem etnikai, hanem egy pluralista heterogén csoport, mely a társadalmi és a gazdasági rendszer veszteseit hivatott egy zászló alatt egyesíteni (Moffitt, 2020: 39). Egyszerűbben megfogalmazva vannak a rendszernek áldozatai, melyek kiszorulnak a képviseleti demokráciából, így a baloldali populizmus azt a célt tűzi ki maga elé, hogy ezeknek a csoportoknak igazságot szolgáltatson.

A Bernie Sanders által megkonstruált nép nem csak az Egyesült Államokban születettek csoportja, hanem minden etnikum, minden társadalmi osztály, sőt még más országok állampolgárai is részét képezik, amennyiben azok az Egyesült Államokba szeretnének emigrálni. Beszédeiben, valamint könyveiben is nagyon tisztán megjelennek azok, akiket ő a rendszer áldozatainak és a nép tagjának tekint. A populista diskurzus nyelve azonban mindig pontatlan és ingadozó, amely azonban nem egy kognitív hiányosság, hiszen egy homogén egységes népet próbál megkonstruálni a heterogén társadalmi realitásban (Laclau, 2011: 139). Bernie Sanders diskurzusából azonban pont ez a homogén egységnek adott közös identitás hiányzik. Az egyes csoportoknak, melyeket áldozatnak tekint, programjában különböző ígéreteket tesz, azonban ezek a részelemek nem állnak össze egy egésszé - ez a hiányosság egy későbbi alfejezetben hosszabban kifejtésre kerül.

A baloldal hagyományaiból adódóan Bernie Sanders populizmusában is kiemelkedő, sőt alapvető szerep jut a gazdasági problémák orvoslásának. Valamint fontos észrevenni, hogy mind az etnikai, a környezeti és a társadalmi válságok is kapcsolódnak a gazdasághoz. Mindegyikük hátterében az összeomló szociális háló és az igazságtalan jövedelemelosztás, valamint az elit népellenes érdekei állnak.

Alapvetően négy társadalmi réteg alkotja Bernie Sanders népfogalmát. Négy olyan réteg, amely a gazdasági rendszer áldozata. A folyamatosan csökkenő középosztály és ezen belül a családok; a demokraták által elfeledett kékgalléros Midwest-i munkásosztály; az oktatási rendszer vesztesei, a diákság; valamint a kisebbségek, melyek a rasszizmus különböző aspektusaitól szenvednek. Ezeknek a csoportoknak Bernie Sanders mind ígér a programjában különböző juttatásokat, melyek szerint megszüntetnék az áldozati helyzetüket és egy olyan rendszer jönne létre, melynek ők lennének a haszonélvezői. Itt fontos megemlíteni, hogy Bernie Sanders populizmusa programalapú. Van egy program, amely minden beszédében és könyvében konzekvensen előkerül és amelyben ezen csoportoknak tett ígérek szerepelnek.

A fejezet először az adott társadalmi rétegeknek tett ígéreteket, azaz áldozati státuszukra adott megoldásokat tárgyalja, majd azt, hogy ezek miért nem képesek egy koherens egészet alkotni; hol bukik meg a közös identitás kialakítása.

3.1 A folyamatosan csökkenő középosztály és a családok

A Bernie Sanders baloldali populizmusában megkonstruálódó népben nem csak a munkásosztály foglal helyet, hanem a középosztály is, amely szintén a gazdasági elit és a politikai rendszer áldozata. 2016-os könyvében is külön fejezetet szentel ennek csoportnak, amely szerinte épp válságban van, hiszen létszáma csökken, tagjai eladósodnak és lesüllyednek (Sanders, 2016). Továbbá az elit és a nép szembeállítás is leggyakrabban a 99% és az 1% ellentétén keresztül kerül bemutatásra. Erre két példa: Bernie Sanders gyakran ismételgeti, hogy a felső 1% nagyobb vagyonnal rendelkezik, mint az alsó 92% (Sanders, 2019b); valamint, hogy a három leggazdagabb ember vagyona nagyobb, mint az alsó 50%-é (CBS Morning, 2019). Egyértelmű tehát, hogy nem csak a munkásosztályt próbálja megszólítani.

A középosztállyal kapcsolatos diskurzust a válság tematizálása dominálja. A kialakult gazdasági rendszerben a középosztály sem találja helyét, hiszen az csupán a leggazdagabbak érdekeit hivatott szolgálni. Ennek eredményeként csökken a létszáma, egyre több tagja kerül a szegénység küszöbére (Fox News, 2019a). Az áldozati státusz kiemelését számos elemén keresztül mutatja be. Egyrészt azzal, hogy az alsó 50% küzd a hitelek fizetésével, másrészt azzal, hogy 87 millió személy van alul biztosítva jelenleg az Egyesült Államokban (Sanders, 2019d). Ezek olyan gazdasági nehézségek, amelyek nem csupán a legszegényebb rétegeket érintik, hanem egy átlagos amerikai család mindennapi boldogulását is gátolhatják.

A középosztálynak azonban van egy még szűkebb része, amely, amikor Bernie Sanders azokat a csoportokat sorolja, akik a legfontosabb részei a nép fogalmának, kiemelésre kerül: a tanárok. Ők az oktatási rendszer elhanyagoltságának a kárvallottjai a diákság mellett, problémáik főképp a gazdasági síkon fogalmazódnak meg, hiszen az oktatási rendszer az összeomlás szélén áll ebben a diskurzív keretben.

Az áldozati státusz és a válság tehát adott, viszont nem csupán ezeknek a megkonstruálásából áll Bernie Sanders diskurzusa, hanem ezekre válaszokat is kínál, azt állítja a megoldás ott van nála, és ha hatalomba kerül, meg is valósítja. Itt mutatkozik meg a programalapú populizmusa, melyben különböző hívószavakkal és ígérekkel szimbolizálja a választ a válságra. Az egészségügyi eladósodásra a 'Medicare for All' jelent megoldást, amely ingyenessé tenné az egészségügyet, és az állam kezébe juttatná azt - azaz megszűnne a biztosítási rendszer, mely eredetileg az eladósodáshoz és a kiszolgáltatottsághoz vezetett. Az

eladósodás más formáira az adórendszer reformját ígéri, melyben a középosztály kevesebbet, a felső 1% többet fizetne (Sanders, 2016: 292-311).

Ez a társadalmi réteg természetesen differenciált, ugyanakkor leginkább a mérsékeltebb politikai irányzatokat követi, így ennél a csoportnál működött Bernie Sanders demonizálása a demokrata vetélytársak, valamint a Republikánus Párt által. Folyamatos kritika, hogy nem lehet egy rókáról két bőrt lenyúzni, azaz nem lehet egyszerre csökkenteni az adót a középosztály számára és átalakítani az egész gazdaságot, államosítani az egészségügyet. Amikor Bernie Sanders választói koalícióját vizsgálták, a kutatásból az derült ki, hogy ez a csoport alul reprezentált volt; tagjai vagy demokrata ellenfeleit, vagy a Republikánus Pártot támogatták (Bacon Jr. & Bronner, 2020).

3.2 A demokraták elfeledett népe: a Midwest munkásai

A Bernie Sanders által megkonstruált népnek ez a társadalmi réteg, a Midwest kékgalléros munkásosztálya, a bányák és gyárak dolgozói egy kiemelt részeleme. A múltban a Demokrata Párt egyik legbiztosabb bázisai voltak, azonban az utóbbi évtizedekben elvesztették őket, mert javarészt már a Republikánus Pártra szavaznak. Szerinte a Demokrata Párt bukása abban áll, hogy a neoliberális gazdasági és kereskedelmi politikájukkal elidegenítette őket (Sanders, 2019b; Fox News, 2019b).

Bernie Sanders válasza a visszatérés Franklin Delano Roosevelthez, azokhoz az időkhöz amikor ezek a munkások még a Demokrata Párt részei voltak. A 'New Deal' szimbóluma is megjelenik egyik ígéretében, a 'Green New Dealben', azonban van némi irónia abban, hogy míg a régi munkát adott a Midwest munkásainak, addig az új pont megfosztaná őket jelenlegi állásaiktól az olajiparban és a szénbányászatban. Természetesen azt ígéri, hogy az újonnan megépülő zöld energiát előállító iparban munkát kapnak.

A társadalmi réteg válságát itt is igyekszik Bernie Sanders diskurzív és performatív elemekkel megjeleníteni. A Fox News televíziós csatornán leadott town hall-ját például pont egy olyan acélgyárban tartotta Pennsylvániában, melyet 1995-ben építettek le, akkor, amikor az országnak épp demokrata vezetése volt. A párton belül alkalmazott populizmusnak egy megnyilvánulása, hogy Bernie Sanders ezt hangsúlyozza és kiemeli a demokraták hibáit. Vissza akar térni a párt általa megkonstruált aranykorához, amikor a szociális háló még ép volt és a munkások teljes támogatását bírta a baloldali Demokrata Párt. Emellett diskurzusában továbbá számos adattal alátámasztja, hogy mennyire kiszolgáltatott ez a réteg. Említésre kerül az opioid válság, amelyet az „elkeseredettség betegségének” (ford. tőlem) nevez (Fox News, 2019b), valamint az, hogy a várható élettartam ezekben a régiókban sokkal kevesebb (egyes esetekben

18 év), mint az ország gazdagabb régióiban (Sanders, 2019b). Ezáltal válik a régióban jelen lévő szegénység élet-halál kérdéssé.

Számos megoldást ajánl ennek a csoportnak, többek közt a szakszervezetek megerősítését és a minimális jövedelem megnövelését, valamint új munkahelyeket az infrastrukturális építkezéseken (Sanders 2016; Sanders 2019b; Sanders 2019d); azonban ez süket fülekre talál. Ezek a szavazók már a Republikánus Párt bázisa. A többi megszólított csoporttal ugyanis ütköznek érdekeik - ez bővebben egy későbbi alfejezetben kerül kifejtésre. Ráadásul úgy tűnik, hogy a Bernie Sanders által is képviselt demokratikus szocializmust kifejezetten ellenzik. Erre példa a 2020-as szenátusi választás West Virginiában, amely az egyik legszegényebb állam és szavazóinak nagyrésze kékgalléros munkás, ahol a demokratikus szocializmust támogató képviselőjelölt mindössze 27%-ot kapott, ezzel a történelem legrosszabb demokrata eredményét érte el (CNN, 2020c).

3.3 Az oktatási rendszer kárvallottjai: a diákság

A diákság és a fiatalok Bernie Sanders egyik stabil bázisai voltak a 2020-as előválasztáson (Bacon Jr. & Bronner, 2020), valamint diskurzusában is kiemelt figyelmet szentel ezeknek a csoportoknak. A réteg alapvetően kettéválk: egyrésről helyet foglal benne az egyetemi vagy már diplomás diákság, akik anyagilag képtelenek megbirkózni a diákhitellel, másrésről azok, akik a felsőoktatás költségeit nem tudják megfizetni, így kénytelenek képzettség nélkül munkát vállalni a szolgáltatószektorban. Mindkét csoport az oktatási rendszer áldozata és kiemelt szerepet kap.

Az egyetemi diákság számára Bernie Sanders megígéri, hogy elengedi diákhitelüket, amelyek, miatt eladósodtak (ABC News, 2019; Sanders, 2016: 387; Sanders, 2019b; Sanders 2019d; Fox News, 2019b). Ebben a felfogásban az oktatás, mint alapvető és elidegeníthetetlen jog jelenik meg, így ingyenesnek kell lennie, ezért szükséges újraépíteni az állami iskolarendszert (Bernie, 2019b). Azáltal azonban, hogy a felsőoktatás fizetős, pont az egyenlő lehetőségektől fosztják meg az Egyesült Államok társadalmát, amelyben így csupán az tud igazán érvényesülni, aki képes kifizetni ennek a költségeit.

Azok, akik kiszorultak a felsőoktatásból, nem saját hibájukból kénytelenek olyan munkákat elvállalni, amelyekben csupán a minimális jövedelmet képesek megkeresni, amiből nem lehet megélni. Ezek a fiatalok dolgoznak az Amazon raktáraiban vagy futárként, a Walmartnál és a gyorséttermekben (Sanders, 2019b). A nagyvállalatokkal való konfrontáció egyik terepe ez, amelyben a kapzsi gazdasági elit kizsákmányolja munkásait és még a megélhetéshez elegendő jövedelmet se fizeti meg. Itt is megjelenik a nép és az elit

szembeállítás, amelyben a gazdasági elit és az áldozatok ellentétére apellál Bernie Sanders. Ígéretként a minimális jövedelem megemlése kerül kiemelésre, valamint a szakszervezeti jogok erősítése, melyek által meg tudnák fizetni megélhetésüket.

Ebben a diskurzusban a fiatalok bevonása a politikába és a nép fogalmába, a politikai megújulás ígéretként kerül elő (CBS Morning, 2019). Az új emberek bevonása egy jellemző populista elem és Bernie Sanders is egyre több fiatalot emel be a politikába. Jelen esetben egy sikeres folyamatról lehet beszélni. Sanders választási eredményeit nagyrészt ennek a rétegnek köszönheti, amit kutatások is megerősítenek: a választói koalíciója ugyanis nagyrészt fiatal és ideológiailag elkötelezett (Bacon Jr. & Brenner, 2020). Ez a két csoport között a korreláció pedig magas ugyanezen kutatás szerint. Ezt a megállapítást tovább erősíti, hogy amikor a 'szocializmus' szó megítélését vizsgálják, akkor az a fiatalok körében mutatkozott legnépszerűbbnek (Hartig, 2019).

3.4 A kisebbségek

A diszkrimináció és a rasszizmus különböző aspektusaitól szenvedő kisebbségek szintén a nép részeként fogalmazódnak meg Bernie Sanders diskurzusában. Ennek számos megjelenési formáját említi, hiszen mind gazdasági, mind etnikai és még környezeti szempontból is hátrányos megkülönböztetésben részesülnek. Itt az áldozati státusz tehát sokrétű.

Az etnikai megkülönböztetés kidomborítása a kilencedik demokrata vitában kerül fókuszba, amelyen először vett részt Michael Bloomberg New York volt polgármestere. Az ő ciklusában vezették be a 'stop and frisk' intézményét, amely a gyakorlatban a kisebbségek megfélemlítését eredményezte (NBC News, 2020). A gazdasági diszkrimináció a jogi rendszer átalakításának ígéretével párosul, ugyanis Bernie Sanders megszüntetné a 'cash bail-t', amely lényegében azt teszi elfogadottá, hogy egy gazdag ember ugyanazért a bűnért nem szükséges, hogy leülje az előzetes letartóztatását, míg egy szegényebb személy kénytelen (Sanders, 2019d). Mivel a kisebbségek kisebb arányban részesednek a vagyonból, így a rendszer hosszabban bünteti őket. A környezeti rasszizmusra példaként a New York-i kampányeseményén említi meg, hogy a város legnagyobb szociális lakhatási projektje mellett van a város legnagyobb fosszilis üzemanyag erőműve (Sanders, 2019d).

A bevándorlás is fontos kérdés Bernie Sandersnek, az Egyesült Államokba emigrálni vágyó emberek számára az állampolgárság véleménye szerint alapvető jog. Ehhez saját személyes történetét társítja, amely egy kapcsolódási pont lehet (Fox News, 2019b). A bevándorlóország toposza az egyik olyan elem, amely végül megakadályozza, hogy az általa

megkonstruált nép egy homogén egésszé álljon össze, ám ez a következő alfejezetben bővebben kifejtésre kerül.

3.5 A közös identitás hiánya

Az előzőekben a nép heterogén részegységei voltak a vizsgálat tárgyai. Ezekben látható Bernie Sanders populizmusának dinamikája, mellyel a népet megkonstruálja: van egy csoport, amely a rendszer áldozata, ennek a státusznak a hangsúlyozásával megjeleníti a válságot, majd különböző program ígéretekkel megpróbálja egyesével megszólítani őket. Ez egyfajta programalapú populizmus, amelyből azonban a közös identitás végső soron hiányzik. Ennek hiányában pedig nem tud összeállni homogén egésszé a heterogén társadalmi valóság. A párton belüli küzdelmekben azonban mérsékelt sikereket képes elérni, ugyanis az előválasztásokon csak az elkötelezettebb szavazók vesznek részt, így azokat a csoportokat, amelyeket az ígéretekkel ténylegesen meg tudott szólítani, képes volt mozgósítani is. Ugyanakkor ahogy látható, mindkét előválasztási kampánya sikertelen volt. Ez pedig főképp a közös identitás hiánya miatt történt, amely a modern populizmusnak alapvetése. Nem lehet viszont azt állítani, hogy nem lettek volna próbálkozások erre vonatkozóan.

Az egyik ilyen kísérlet a 'dolgozók', mint identitás megalkotása, amelyben a bérből és fizetésből élőket állította szembe azzal az elittel, mely rajtuk élösködve gazdagodott meg. Ez a 99% és az 1% szembeállítása, egy jellemzően populista elem, azonban ez a próbálkozás sikertelen. A társadalmi rétegek, melyeket megpróbál a nép fogalmában egyesíteni, ugyanis ellentétes érdekekkel rendelkeznek. Ez főképp a Midwest munkásai és a középosztály esetében egyértelmű. Napjaink sikeres populistáinak eredményei az erős érzelmi kötődéseknek köszönhetőek, amelyek az adott vezetőhöz, vagy egyes identitásokhoz fűződnek. A dolgozatnak nem célja, hogy más populista kampányokkal vagy politikusokkal összehasonlítsa Bernie Sanders-t és az előválasztáson elért eredményeit, azonban röviden mégis kitérnék erre, hogy bemutassam a programalapú és az identitásalapú populizmus közötti különbségeket. Donald Trump 2016-os teljesítménye és a Brexittel kapcsolatos népszavazás is erős érzelmi alapokon állt. Az amerikai álom és a kontroll visszaszerzésének a reménye egyesített olyan társadalmi csoportokat, melyeknek érdekei ugyan különböztek, azonban mégis képesek voltak ezáltal egy homogén egésszé összeállni. Bernie Sanders ugyanakkor nem volt sikeres ebben a közös identitásnak a kialakításában és végsősoron ezért nem tudta összekapcsolni azokat a rétegeket, melyeket programjával próbált megszólítani.

Azért se lehetett sikeres, mert, ahogy már említésre került, ezek a csoportok igen eltérő érdekekkel rendelkeznek, amelyek egymással is ellentétesek. A Midwest munkásait elidegeníti

a bevándorlás támogatása, valamint a diáksághoz kapcsolódó diskurzus. Mivel az országba emigráló tömegek az ő munkáikat veszélyeztetik, Bernie Sanders politikai ellenfelei könnyen ellene tudják hangolni őket. A diákhitel elengedése pedig igazságtalan szemükben, hiszen azoknak kedvezne, akik alapvetően egyetemre járhattak, tehát kiváltságosak. A középosztályt pedig az a fajta költségek riasztja meg, amellyel a szociális hálót építené újra, ugyanis nem hiszik el, hogy mindez megvalósítható lenne anélkül, hogy a rájuk kirótt adóterhek megemelkedjenek. A diákság, valamint a kisebbségek fiatalabb generációjának megszólítása sikeres, azonban, ahogy látható, ez még az előválasztás megnyeréséhez is kevés. Összességében tehát ezért nem sikerült Bernie Sanders populizmusának sikeressé válnia.

4. Bernie Sanders, a népvezér

A vezető szerepe kiemelt a populizmus vizsgálatában és ez a diskurzív-performatív megközelítésben is megállja a helyét. Ő az, aki elvégzi a nép megkonstruálásának és az elit démonizálásának a folyamatát, valamint, aki egy személyben megtestesíti és vezeti a népet. Egyszerre kell, hogy a nép nyelvén kommunikáljon, hogy átlagosnak, megközelíthetőnek tűnjön, aki csupán egy a tömegből, azonban emellett nagyságát is meg kell jelenítenie, azt, amely feljogosítja arra, hogy vezető legyen (Moffitt, 2016: 55). A kettő véglet közötti egyensúlyozás nehéz gyakorlat, ugyanakkor ebbe rejlik a populistá vezető sikere, vagy bukása. Egyszerre kell, hogy a nép meglássa magát benne, és közben felnézzen rá és hajlandó legyen akár a végletekig is követni. Az 'egy közülünk' és a messiás szerepe azonban ellentétes, viszont az igazán sikeres populistá vezetők mégis képesek voltak egyesíteni ezeket. A fejezetben először is szükséges ennek az hétköznapiságnak és a kiválóságnak az elméleti alapjait lefektetni, majd ezt követően lehet áttérni arra, hogy Bernie Sanders 2020-as előválasztási kampányában vizsgálni lehessen ezeknek sikerességét, vagy esetleges kudarcát. Mivel jelen esetben a vezetőt a párton belüli küzdelemben jellemzem, így ennek az aspektusa is tárgyalásra kerül.

Az hétköznapiság performatív érzékeltetése nem csupán a populistákra jellemző. Számos mainstream politikus is hangsúlyozza, hogy mennyire szereti a sportot, vagy akár egyes gyorséttermeket, azonban a populistáknál ennek a mindennapiságnak más elemei is láthatóak (Moffitt, 2016: 59). A populistá politikusok ugyanis kívülállóként viselkednek, akik nem a megszokott politika részesei, hanem megújítói vagy eltörlői. Ez a kívülállóság arra adja meg a keretet, hogy azt szemléltessék, hogy nem saját ambícióik miatt léptek be a politikai térbe, hanem egyfajta morális felháborodás miatt, amelyet az elit viselkedése okoz (Casullo, 2019: 57). Nem játszanak a szabályok szerint, felrúgják a normákat, köznapi nyelven kommunikálnak

és eltérnek a megszokottól, egyszóval „rossz a modoruk” (Moffitt, 2016: 60). Ez mind a beszédekben, mind az előválasztási vitákban egyértelmű volt Bernie Sanders esetében is, ugyan a politikai korrektség szabályát nem kezdte ki, láthatóan más volt a stílusa beszédeinek, mint a vetélytársainak. A politikai-kulturális aspektusban is felbukkan a hétköznapiság performatív hangsúlyozása, amelyben a politikai intézmények nem működhetnek a népakarat ellen, nem felé, hanem az alá vannak rendelve (Ostiguy, 2017: 82). Mivel ebben a kontextusban a populista vezető testesíti meg a népet, így az ő akarata felülírja a politika szabályait. Az hétköznapiság megjelenítésének a másik szempontja is, amelyben a vezető olyan pontokat teremt, melyeken keresztül a nép azonosulhat vele, jellemző rá. Hiába elmondható ez a mainstream politikusokról is, mégse mehetünk el mellette. A populista vezető is számos pontot emel ki saját életéből, érdeklődési területeiről, amelyekkel képes azt elérni, hogy a választó megtalálja maga és a vezető közötti hasonlóságokat. Mivel a populizmusban a nép egy jelentéssel bíró egység, így ennek a vezetője magát a népet testesíti meg, a jó és rossz tulajdonságait, vágyait és küzdelmeiket.

Emellett ugyanakkor a kiválóságot is meg kell jelenítenie a populista vezetőnek. Szemléltetnie kell, hogy miért ő az, aki jogosult arra, hogy vezesse a népet és a hatalmat megkaparintva megoldja annak problémáit. Moffitt (2016: 66-68) tárgyalja, hogy a populista vezető gyakran ezt a kiválóságot, úgy is ábrázolja, hogy a saját testét halhatatlannak és annak férfiasságát mutatja be. Ugyanakkor ez a fajta maszkulinitás Bernie Sandersre nem jellemző, így ebben az esetben nem lehet erről beszélni. Saját korára ugyan reflektál, de azt sokkal inkább a tapasztalattal kapcsolja össze, nem az időtlenséggel (Fox News, 2019a). Itt jellemzőbben a népvezér és a mozgalmi vezér képe kerül kifejezésre, amely kapcsolatban áll a programalapú populizmussal. A nép áldozati státusza adott és annak a megoldására a vezető tudja a válaszokat. Ebben a keretben Bernie Sanders a nép hangja, aki egy személyben képes megreformálni a pártot, valamint az országot is, amennyiben megkaparintja a hatalmat.

A fejezetben először az hétköznapiság dimenziója kerül elemzésre, hogy Bernie Sanders az előválasztási kampányában milyen performatív és diskurzív elemeken keresztül próbálta elérni, hogy a nép képes legyen magára találni benne. Ezt követően a kiválóság megjelenítése kerül bemutatásra, végül ezeknek a sikerességét, esetleges kudarcát tárgyalom.

4.1 A hétköznapiság megjelenítése

A hétköznapiságot, amelyen keresztül a nép képessé válik arra, hogy azonosuljon vezetőjével, Bernie Sanders számos elemen keresztül hangsúlyozza. Először kampányszlogenjével szükséges kezdeni, amely szintén azt emeli ki, hogy ő a nép része és az

ő érdekeiket szemléli: „Nem én. Mi” (ford. tőlem) (berniesanders.com). Ebben is megjelenik az azonosulás, hogy csupán ő is egy részlete a nagy egésznek, amely a hatalmat akarja a párt és az ország felett. Ez összekapcsolódik a mozgalmisággal, amelynek keretében Bernie Sanders egyik vezetői funkciója az, hogy magát a mozgalmat vezesse. Ez a kampányindító interjújában is megmutatkozott, ahol hangsúlyozta az alulról való építkezés fontosságát, amely által egy olyan mozgalom jönne létre, amely az egész országot, valamint a Demokrata Pártot is átalakítaná (CBS Morning, 2019).

Bernie Sanders ebben a kampányában jóval többet osztott meg saját családi háttéréről és politikai ébredéséről, mint az előzőekben. Beszédeiben sorra bukkannak fel azok a történetek, amelyek képesek azonosulást kiváltani a hallgatókból. Az előző fejezetben kifejtésre kerültek a népnek azok a rétegei, amelyek Bernie Sanders diskurzusában kiemelten szerepelnek. Mind a négy csoport számára próbál saját életéből olyan eseményeket felmutatni, amely megmutatja számukra, hogy átérzi problémáikat és hogy mennyire fontosnak tartja ezek megoldását. Életének azt az elemét, hogy bevándorlók gyermeke, akik teljesen vagyontalanul érkeztek az Egyesült Államokba a nácizmus elől menekülve, számos alkalommal említi (Fox News, 2019b; Washington Post, 2019). Ezzel a bevándorlókkal és leszármazottaikkal szeretné megteremteni a kapcsolatot, hangsúlyozva, hogy tudja milyen érzés nincstelenként ideérkezni, az egzisztenciáért küzdeni. Emellett ezt arra is felhasználja, hogy Republikánus ellenfeleit támadja, akik jelenleg pont egy olyan rendszert építenek ki, amely elől az ő családjának menekülnie kellett. Ugyanezen a ponton emeli ki, hogy mivel üres zsebbel érkezett családjá, a társadalomban elfoglalt helyük a munkásosztályban volt. Említi, hogy családjuk fizetésről fizetésre élt és hogy édesanyjának az volt az álma, hogy kiköltözzenek a kis bérlakásukból egy rendes házba, azonban még mielőtt ez megtörténhetett volna, elhunyt (Washington Post, 2019). Ezek a személyes történetek empátiát és együttérzést ébresztenek a hallgatóban, főleg, ha szintén ilyen körülmények között telnek mindennapjaik. A gazdasági nehézségek eltörlése, amelyek az ő családját is érintették, ezáltal személyessé válik, szemléltetik, hogy ő is a nép része, ő is ugyanazokon a nehézségeken ment keresztül és pont ezért érti meg bajaikat. A családjá történetének részletezése és az ehhez kapcsolódó értékek, hogy a szeretteikért mi mindent feláldoztak, valamint, hogy maga Bernie Sanders is nagycsaládos, a középosztály és a családok számára nyújt azonosulási alapot.

Másik személyes története, amikor az egyetemi éveiről beszél. Itt hangsúlyozza, hogy az ott töltött idő vezetett politikai ébredéséhez, és ekkor vált politikai aktivistává (ABC 7 Chicago, 2019). Itt nyomatékosítja, hogy Chicagóban, mint politikai aktivista küzdött a lakhatási diszkrimináció ellen. Ezáltal teremti meg a kisebbségekkel a kapcsolatot, hogy már

fiatalkora óta látja, hogy a kiépült gazdasági és társadalmi rendszer hátrányosan megkülönbözteti őket. A politikai aktivizmusa viszont az egyetemi ifjúsággal, akiket be akar emelni a politikába. Látható tehát, hogy mind a négy csoporttal, akik a nép fogalmát képezik, megpróbálja a kötődést kialakítani, valamint egyesíteni őket, ahogy saját életében egyesültek. Az előző fejezetben tárgyaltak alapján ez a folyamat nem sikeres, azonban kifejtése elengedhetetlen ahhoz, hogy Bernie Sanderst, mint populista vezetőt jellemezni lehessen.

Ezt követően át kell térni Bernie Sanders beszédstílusának az elemzéséhez. Amikor demokrata ellenfeleivel vitázik, akkor hangneme, gesztikulálása, valamint test mozgása is eltérő. Ennek oka abban keresendő, hogy testében és beszédében próbálja szimbolizálni a népet, dühét és felháborodását. Viselkedése leginkább ahhoz hasonlítható, amikor egy idős ember a családi vacsorán belelendül a politizálásba az italozás után (Arditi, 2007: 78). Ez ugyanakkor nem indokolatlan. A nép dühét és frusztráltságát hivatott képviselni, akik tehetetlenek; egyedül képtelenek megküzdeni a rendszer igazságtalanságaival. Ez a düh pedig nem csak a Republikánusok felé irányul, hanem párttársai felé is, akik szintén magára hagyják a népet. Tehát a Demokrata Párt is hibás, hiszen a Republikánusoktól alapvetően irreális elvárás lenne, hogy harcoljanak azokért, akikért Bernie Sanders küzd. Viszont attól a párttól, amely a megkonstruált aranykorában még őket képviselte, ez elvárható. Itt jelenik meg a törés abban az értelemben, hogy az ingerült kommunikáció frusztrációt fejez ki a párt működésével és az elitjével szemben. Ugyanez Bernie Sanders testmozgásában is tetten érhető. Amikor valami olyat mondanak, ami nem tetszik neki, akkor dobálja karjait - ha épp nem is beszél, akkor is frusztráltságát fejezi ki. Emiatt az előválasztás során többször is kritizálták, vagy figurázták ki: John Hickenlooper, Colorado állam volt kormányzója, szóvá is tette, hogy nyugodtan dobálja csak a karjait (Lewis, 2019); Joe Biden pedig a New Hampshire-i vita elején humorosan figyelmeztette Bernie Sanderst, hogy figyeljen mozdulataira, mert most egymás mellett állnak majd a színpadon (CNN, 2020a). A lényeg azonban az, hogy Bernie Sanders testmozgása és beszédstílusa is eltér demokrata vetélytársaitól, nem a megszokott módon viselkedik a vitákban. Az a düh, amellyel a színpadon ismételteti azokat az adott programpontokat, amelyek véleménye szerint megoldanák a nép problémáit, szintén populizmusának egy fontos eleme, hiszen ő a népet reprezentálja egy személyben.

Bernie Sanders diskurzusának és a hétköznapióság megjelenítésének egyik módja az, ahogyan vetélytársait figurázza ki, vagy ahogy egyes esetekben jóval köznapibb nyelven fogalmaz. Ez a „rossz modor” a populizmus egyik olyan aspektusa, amely megkülönbözteti a populista politikusokat mainstream társaiktól (Moffitt, 2016: 60). Meg kell tehát vizsgálni ezeket a diskurzív komponenseket ahhoz, hogy jobban megérthetővé váljanak. Három

különböző dimenziót kell említeni: ahogy általánosságban beszél a milliárdosokról; amikor őt támadják és láthatólag elveszítve a kontrollt kifakad; valamint ahogy párttársait parodizálja.

Amikor a milliárdosokat tárgyalja, tehát azt a gazdasági elitet, amely a baloldali populizmus számára a nép elsődleges ellensége, folyamatosan negatív jelzőkkel illeti őket. A Wall Street dolgozóit például egyenesen bűnözőknek nevezi, akik kirabolják az országot. Ugyanezen elitet, szintén, mint egy oligarchiát említi, amely tudatosan rabolja ki az Egyesült Államokat, zsákmányolja ki a munkásait és a politikai hatalmat is markában tartja (Sanders, 2019d; CNN, 2020b). Ugyanígy erőteljesen fogalmaz Michael Bloomberggel kapcsolatban, aki úgyszintén elindult a Demokrata Párt előválasztásán. Bloomberg pont azt a gazdasági elitet testesíti meg Bernie Sanders szemében, amely ellen ő felvinné a küzdelmet. Míg a vitában a többi demokrata azzal támadja, hogy szexuálisan zaklatta beosztottjait, addig Sanders a munkásainak a kizsákmányolásával vádolja, valamint, hogy semmi köze nem volt ahhoz, hogy ilyen gazdag lett.

„Nem te voltál az, aki megkereste azt a pénzt, lehet a munkásaidnak is volt benne valami része” (ford. tőlem) (NBC News, 2020)

A rendszer igazságtalansága tehát, hogy vannak emberek, akik dolgoznak, termelnek a gazdasági elitnek, amely válaszul kizsákmányolja őket. Mivel Bernie Sanders a népharagot testesíti meg a színpadon, indokolt a kemény konfrontáció.

Az előválasztás során számtalan támadás érte Bernie Sanderst azzal kapcsolatban, hogy képtelenség terveit beépíteni az Egyesült Államok gazdasági rendszerébe, valamint, hogy azt se tudja miről beszél. Egyik esetben Tim Ryan, Ohio állam képviselője kijelentette, hogy Sanders nem is tudja mi szerepel a Medicare For All tervében, amire válaszul Sanders kifakadt, hogy pontosan tudja hiszen „ő írta azt az átkozott törvényt” (ford. tőlem) (Lewis, 2019). Ez szállóigévé vált és több alkalommal is ugyanígy fogalmazott, amikor azt akarta szimbolizálni, hogy tudja miről beszél. Ugyan nem a legrágárabb, de a „damn” szó használata mégiscsak káromkodás, amely szokatlan egy előválasztási vitán és pont ezért jelentősen eltér a megszokott politikai diskurzustól.

Bernie Sanders kritikáját párttársai felé fontos megvizsgálni a párton belüli populizmus értelmezéséhez. A pártelit és a gazdasági elit összekapcsolása a következő fejezetben kerül tárgyalásra, azonban szükséges itt is említést tenni arról, ahogy ez egyes esetekben megtörténik. Egy előválasztási vitának a vetélytársak kritikái egymás felé bevett részei, mégis jelentős eltérések vannak ennek módjában. Míg a mainstream politikusok egymás programját vitatják, vagy különböző megszólalásaikat kritizálják, addig Bernie Sanders gyakran egyenesen viccet

csinál a többi vitapartnerből. Csakhogy példával is szemléltetve legyen, a hatodik demokrata előválasztási vitán azt figurázza ki, hogy milyen éles versen van Joe Biden és Pete Buttigieg között abban, hogy kinek legyen a legtöbb milliárdos támogatója (PBS NewsHour, 2019).

Eddig maga a vezető és diskurzusa volt a fókuszban. Azonban nem csak az előadó, hanem a színpad is lehet szimbolikus. Bernie Sanders gyakran olyan helyeken tartja kampányeseményeit, amelyek önmagukban is jelentéssel bírnak. Ezek is kapcsolódnak az általa megkonstruált néphez, amelyet képviselni hivatott, hiszen egyetemek, leépített gyárak, vagy épp bérházak előtt tartja beszédeit (Sanders, 2019d; Fox News, 2019a; Washington Post, 2019). Ezáltal közel kerül azokhoz a társadalmi rétegekhez, amelyek népfogalmát képezik, mivel olyan terekben beszél problémáikról, amelyek számukra pont az áldozati státuszhoz kapcsolódnak.

A személyes történetek Bernie Sanders életéből megteremthetik a kapcsolódási alapot a nép különböző rétegeivel, amely alkalmanként sikeresnek mondható, azonban általában süket fülekre talál. A beszédstílus és a köznyelvi fordulatok, vagy a kifigurázás, pedig azt a dühöt hivatott megjeleníteni, amit a nép minden nap átél annak következtében, hogy kiszorul a képviseletből. Az erős fogalmazás, kiparodizálás és informális kommunikáció a technokrata szakzsargonnal ellentétben szintén a hétköznapiságot fejezi ki, amellyel minden néző azonosulhat. Továbbá hozzáad az ittas állapotban folytatott kocsmai politizálás képéhez, amely a populista diskurzust meghatározza.

4.2 A kiválóság megtestesítése

A populista politikusnak egyszerre kell a nép részének lennie, valamint azt meghaladnia. A két véglet közötti egyensúlyozás egy nehéz gyakorlat, amely akár kudarchoz is vezethet. Moffitt (2016: 66-68) alapján ennek számos módja van, többek közt az egyén halhatatlanságának hangsúlyozása, valamint a maszkulinitás és szexuális potenciál kiemelése. Azonban, ha ezek előkerültek volna Bernie Sanders diskurzusában, az politikai öngyilkossággal ért volna fel. Az a réteg, amely legelkötelezettebben támogatta, a progresszív diákság, ugyanis ellenzi a maszkulinitást és annak minden megjelenési formáját. Nem lehet meglepetés tehát, hogy ez kimaradt a kampányból.

A test hallhatatlanságának mítosza ugyan nem került elő szó szerint, mégis két esetben közvetett módon megjelent - sokkal inkább a „strapabíróság” kontextusában. Egyszer Bernie Sanders zuhanyzás közben balesetet szenvedett és a következő kampányeseményén összevarrt homlokkal vett részt (Timm, 2019). Ezzel azt az üzenetet közvetítette, hogy hiába sérül meg, folytatja küldetését és nem adja fel céljait. Az előválasztási kampány egyik jelentős eseménye

volt, hogy Bernie Sanders szívrohamot kapott, amely következtében beindult a spekuláció, hogy vajon képes-e folytatni kampányát (Ember, 2019). Erre Bernie Sanders azzal válaszolt, hogy a következő kampányeseményén vett részt a legnagyobb tömeg az egész előválasztás alatt (Sanders, 2019b). Ez az erődemonstráció sokat hozzáadott ahhoz, hogy végül másodikként tudott végezni, hiszen újra energiát adott a kampánynak és szívrohama lekerült a napirendről. A test hallhatatlansága ugyan nem jelent meg, azonban a „strapabíróság” és az elkötelezettség igen, hogy bármi is történjen, Sanders folytatja küldetését és elhozza a változást, amit a nép megérdemel.

Mivel a szakirodalomban említett dimenziók nem vagy csupán részben vonatkoztathatóak Bernie Sanders vezetői státuszához, így szükséges újakat beemelni. Ezek pedig a népvezér, a mozgalmi vezér és a régmúlt nagy vezetőinek a megtestesítése. Ő az, aki egy személyben képviseli a népet, ő az utolsó remény a neoliberais Demokrata Pártban, aki képes visszatérni a gyökerekhez. A mozgalmiság és a népvezéri minőség hangsúlyozása azon keresztül konstruálódik meg, hogy kiemeli, kampányát az emberek finanszírozzák, nem a cégek (PBS NewsHour, 2019), valamint, hogy egy mozgalmat szeretne építeni, amely átalakíthatja az országot (CBS Morning, 2019). Ebben ő, mint vezető, megtestesítve a népet és annak akaratát, szerepel.

A kiválóság egy másik kifejeződése az, ahogyan Bernie Sanders képviselni kívánja a kontinuitást a történelem nagy demokrata vezetőivel, valamint népvezéreivel. Beszédeiben nem az Egyesült Államok szocialistáival hasonlítja össze magát, hanem Franklin Delano Roosevelttel, Harry S. Trumannal, Lyndon B. Johnsonnal és Martin Luther Kinggel (Sanders, 2019b; PBS NewsHour, 2019). Ebben az értelmezésben a Demokrata Pártnak volt egy aranykora, amely a nagy gazdasági világválságot követte, azonban az utóbbi évtizedekben a párt elfordult ettől az iránytól és a neoliberalizmust választotta. Ezzel pedig elszakadt a gyökereitől és elfordult a néptől, amely magára maradt. Bernie Sanders ezt a hagyományt szeretné felújítani, visszatérne az eredeti irányhoz és újra jogos helyére kerülhetne a párt. Azzal, hogy beszédében közvetlenül Franklin Delano Roosevelttel örökösének tekinti magát, megjelenik a párhuzam, amelyben egy régi nagy vezetőhöz hasonlítja magát (Sanders, 2019b). Itt emeli ki, hogy ezeknek a vezetőknek is ugyanazokkal a nehézségekkel kellett megküzdeniük, mint neki. Folyamatosan támadta őket a gazdasági, a republikánus és a demokrata elit is, azonban ezzel az ellenszéllel szemben is képesek voltak keresztülvinni a nép akaratát.

A régmúlt nagy vezetőinek a megtestesítése is beleillik a programalapú populizmus keretrendszerébe. Mind Lyndon B. Johnson, mind Franklin Delano Roosevelt öröksége, programja befejezettenként jelenik meg. Míg az előbbi a Medicare rendszerét kezdte el

kiépíteni, addig az utóbbi meghalt mielőtt a gazdasági „Bill of Rights-t” el tudta volna fogadtatni (Sanders, 2019d). Ezáltal ennek a továbbvitelét Bernie Sanders saját feladatának tekinti. A programjukat, amely megszüntetné a nép áldozati státuszát, tehát be kell fejezni.

Bernie Sanders tehát, ahogy látható, nem bocsátkozik bele saját testi erejének és potenciáljának a hangsúlyozásába. Ugyanakkor „strapabíróságát” és elhivatottságát a nép felé igenis kiemeli azáltal, hogy egészségügyi problémái ellenére is folytatja kampányát. Emellett a népvezér és a mozgalmi vezér, mint státusz jelennek meg, továbbá próbálja megtestesíteni a régmúlt nagy vezetőit.

4.3 Bernie Sanders, mint vezető

A történelmi személyek, akikkel Bernie Sanders azonosul, mind sikeresek abban az értelemben, hogy vagy évekig vezették az Egyesült Államokat, vagy jelentős társadalmi és gazdasági átrendeződést vittek végbe, vagy segítettek elő. Ezzel szemben Bernie Sanders második nekifutásra sem volt képes a Demokrata Párt elnökjelöltjévé válni. Ennek pedig sok indoka lehet. Az előző fejezetben kifejtésre került, hogy a programalapú populizmusa egyszerűen képtelen megteremteni a homogén egységes népet, így nem tudott sikereket elérni, mivel mint vezető ezt a nem létező népet képviselte. Az Egyesült Államok társadalma az elmúlt évtizedekben már nagyon más, mint amilyen a 20. század közepén volt. Bernie Sanders egész vezetői státuszát arra fűzi fel, hogy ez a nép azonosulni tudjon vele és hogy aztán annak vezetőjeként átalakítsa a társadalmat, ez pedig eleve kudarcra van ítélve. A nép megkonstruálása és vezetése összefüggenek, amennyiben képtelen megkonstruálni azt, vezetni se fogja tudni. Ugyan egyes csoportok képesek azonosulni vele, mint például a diákság, ez kevés ahhoz, hogy az előválasztást megnyerje. Egyszerűen megfogalmazva egy olyan népnek akar a vezetője lenni, ami nincs.

5. A gazdasági és a politikai elit

A populizmus leglényegesebb eleme a nép és az elit ellentétpárosa, melyben jelen van az erkölcsileg tiszta nép és a morálisan korrupt elit (Mudde, 2004: 534). Az elit tehát a politika negatív szereplője, amely a nép ellenében kontrollálja a politikai folyamatokat. Mint egy parazita szállja meg a politikát és hátráltatja az embereket, abban, hogy képesek legyenek érdekeiket képviseltetni. A baloldali populizmus számára a gazdasági elit, a multinacionális cégek vezetői, valamint a pénzügyi szakemberek azok, akik a politikát megrontják (Moffitt, 2020: 51). Az elit tehát a felső 1%, az adott ország leggazdagabb emberei. Az ellenségkép megléte sokszor önmagában képes egyesíteni különböző társadalmi rétegeket. Emiatt is

szükséges megvizsgálni, hogy a 2020-as demokrata előválasztáson Bernie Sanders kiket is tekint a nép ellenségének, miként konstruálja meg az elitet.

A programalapú populizmus keretében az elit az a politikai entitás, amely megakadályozza azt, hogy a követelések, melyek enyhítenék a nép szenvedését, megszüntetnék áldozati státuszát, megvalósuljanak. Ezek a követelések azonban a politikai rendszerben akadnak el. A konklúzió tehát az, hogy a gazdasági elit a tőkéjét arra fordítja, hogy lobbival, valamint politikai adományokkal korrumpálja a rendszert, amelyben a Demokrata Párt is sáros. A populizmus alapvetően akkor tud igazán sikeres lenni, amikor a politikai rendszert képes korruptnak ábrázolni (Lowndes, 2017: 239). A párton belüli populizmus pedig pont ezt a képet próbálja megalkotni. Bernie Sanders a gazdasági elitet igyekszik a demokrata pártelittel összekapcsolni, úgy ábrázolni, hogy ő az egyetlen, aki nem az üzletemberek zsebében van. A pártelit és a gazdasági elit összekapcsolása tehát a baloldali párton belüli populizmus egyik alapja. A populista vezető itt azt a képet próbálja megalkotni magáról, hogy csak vele lehet elérni azt, hogy a párt ne a tőke, hanem a nép érdekét szolgálja.

A pártelit azonban ezt nem nézi tétlenül, két különböző stratégiát alkalmazva próbálja a populista diskurzust semlegesíteni. Az egyik a programalapú populizmus diskurzusának lemásolása, a különböző ígéretek mérséklése. Ennek keretében az establishment politikus átveszi az adott programpontokat, majd azokat mérsékeli. Ez azonban csupán stratégia: azt állítja, hogy képviselni szándékozik azt a népet, amelyet a populista politikus megkonstruál, csak hogy amint a hatalom megragadása vagy fenntartása biztosított számára, változtat stratégiáján. A cél tehát a populizmus hatástalanítása, az eszköz pedig a diskurzus lemásolása. A programalapú populizmus tekintetében a demokrata előválasztás azt erősítette meg, hogy ez egy működőképes stratégia. Az identitásalapú populizmus ellenében azonban további kutatások lennének szükségesek erre vonatkozóan. A másik stratégia a démonizálás, melynek keretében a populista politikust a demokrácia elpusztítójaként festik le. A demokrata előválasztás eredményeiből az a következtetés vonható le, hogy ez a stratégia nem feltétlenül működőképes még a programalapú populizmus ellenében sem.

5.1 A gazdasági elit

Bernie Sanders 2020-as előválasztási kampányának bejelentését azzal indította, hogy ő az, aki képes kihívni a speciális érdekeket, amelyek a politikai és gazdasági életet uralják az Egyesült Államokban (Sanders, 2019a). A kampányának középpontjába lényegében azt helyezte, hogy létezik egy gazdasági elit, amely kizsákmányolja a népet és kontrollálja a pártokat. Ezt nevezi status quo-nak és ő pont ezt akarja megváltoztatni. A gazdasági elittel szembeni támadása

voltaképpen kampányának egyik alapvető eleme. Minden beszédében és megnyilvánulásában megjelenik, hogy az adott speciális érdekek mennyire kártékonyak a demokráciára nézve és hogyan hátráltatják a nép akaratát. A „speciális érdek” a gyűjtőfogalom Bernie Sanders diskurzusában, amellyel a gazdasági elitet, mint egy egységes entitást ábrázolja. Azonban ennek számos aspektusát, részelemét is kiemeli, amelyek mind a maguk módján akadályozzák a politikai élet megtisztulását. Ennek az alfejezetnek a célja, hogy azok a különböző gazdasági érdekcsoportok, amelyek Bernie Sanders diskurzusában felbukkannak, bemutatásra kerüljenek.

A kampány egyik legfontosabb követelése a Medicare For All tervezete, amely a teljes egészségügyet államosítaná és megszüntetné a jelenlegi biztosítási rendszert. Arra, hogy ez a törvény miért nem lépett még életbe, Bernie Sanders azt a választ adja, hogy a biztosítási és a gyógyszer cégek aknamunkája miatt (CBS Morning, 2019). Az egészségügyből meggazdagodó személyek ugyanis fenn akarják tartani a jövedelmüket, továbbra is ki akarják zsákmányolni a népet. Nem foglalkoznak az alulbiztosított személyekkel vagy a drága gyógyszerekkel, csupán saját zsebük az, ami érdekli őket (CBS Morning, 2019). Az egészségügy, mint alapvető jog jelenik meg, amely minden embernek járna attól függetlenül, hogy milyen jövedelemmel rendelkezik. A gazdasági elit kapzsiságából eredően azonban számos család adósodik el egy váratlan egészségügyi vészhelyzet következtében, amelyet a biztosításuk nem fedez (Sanders, 2019c). A gyógyszeripar szintén profitál az Egyesült Államok egészségügyi rendszeréből. A 2020-as előválasztási kampányban például Bernie Sanders buszutat szervezett Kanadába, hogy a diabétesszel küzdő személyek olcsóbban juthassanak hozzá a szükséges inzulinhoz (CBS News, 2019). Az, hogy jobban megéri akár hét órát utazni egy szomszédos országba, mint a saját hazában megvenni a gyógyszert, a nagy cégek kapzsiságát hivatott szimbolizálni. Mivel az Egyesült Államokban engedélyezett, hogy drágán forgalmazzák az élethez szükséges gyógyszert, így meg is teszik.

A gazdasági elit egy másik csoportja az olajipar, amely a fosszilis energia folyamatos kitermelését szeretné biztosítani. Bernie Sanders kampányában a klímaváltozás a korszak egyik egzisztenciális kihívásaként jön szóba, amely ellen fel kell lépni. A Green New Deal az a program, amely ezt lelassítaná vagy akár meg is állítaná. Ezek a cégek az emberek mellett a földet is kizsákmányolják, hiszen a környezet rombolásából jön a jövedelmük (MSNBC, 2019). A klímaváltozás elleni fellépés egy morális felelőssége a társadalomnak, hiszen amennyiben azt szeretnék, hogy unokáik számára is élhető legyen a bolygó, szükséges a jelenlegi tendenciákat megállítani (CBS Morning, 2019; Sanders, 2020a). Azok a cégek, amelyek rombolják a bolygót, teljesen tisztában vannak azzal, hogy mit tesznek, azonban számukra a pénz fontosabb, mint a jövő.

Bernie Sanders olvasatában a kapitalizmus problémája a mamuttulajdon létrejötte (CBS Morning, 2019). Ezek a nagyvállalatok, mint például az Amazon, a Walmart, a Disney vagy számos gyorsétterem lánc, nem fizetik meg rendesen alkalmazottaikat, az adót is elcsalják és még a politikába is beleszólnak. Ezzel kapcsolatban jelenik meg az oligarchia rémképe, mely szerint a politikai folyamatokat és az intézményrendszert kizárólag egy csoportnyi befolyásos tőkés irányítja és a népnek már semmilyen beleszólási lehetősége sincsen. Bernie Sanders szerint az ország folyamatosan süllyed az oligarchia felé és emiatt csupán két lehetséges út áll előttük: vagy a náci út, amely egy diktatúrát épít ki, vagy az amerikai mód, Franklin Delano Rooseveltet követve, amelyben képes fennmaradni a demokrácia (Sanders, 2019b). Bernie Sanders az amerikai út mellett áll ki és magát közvetlenül Rooseveltt utódjának tekinti. Diskurzusában gyakran megfogalmazódik, hogy miközben őt vádolják szocializmussal és osztályháborús kommunikációval, addig pont maga a gazdasági elit bocsátkozik ezekbe a tevékenységekbe. Egy beszédében kijelenti: „A milliárdosok osztályháborút folytatnak a dolgozó családokkal szemben” (ford. tőlem) (Sanders, 2019d). A milliárdosok tehát tudatosan nyomják el, zsákmányolják ki a népet. Azzal, hogy az adót is kikerülik, a szociális háló finanszírozását lehetetlenítik el, amelynek széthullása az Egyesült Államok társadalmi válságához vezetett. A nép áldozati státusza tehát pont emiatt jött létre, ez a gazdasági elit felelőssége, tehát az ő megadóztatásukkal kell kijavítani az elmúlt évtizedek hibáit. A tendenciák azonban azok, hogy a milliárdosokat nem kívánja jobban megadóztatni a törvényhozás, hanem további adókedvezményekkel támogatja őket – ezt nevezi Bernie Sanders vállalatokat támogató szocializmusnak (Sanders, 2019b). Az a gyakorlat tehát, hogy a leggazdagabbak javára folyik az újraelosztás helyett, hogy a dolgozó családok profitálnának ebből.

A Wall Streeten dolgozó pénzügyi csoportok is felelősek a gazdasági igazságtalanságokért. Kapzsiságuk és korruptségük vezetett el ahhoz, hogy a 2008-as világválságban végül a dolgozó családok adójából kellett nekik mentőövet dobni (CNN, 2019a). Az itteni pénzügyi befektetőket egyenesen bűnözőnek tartja, akik csupán saját anyagi jólétükért tesznek és ignorálják a nép érdekeit. A Wall Street megadóztatásával egy másik bajba jutott csoportnak segítene Bernie Sanders, nevezetesen a diákhitelek miatt létrejött adósságot engedné el (CNN, 2019a).

Látható tehát, hogy a gazdasági elit az a gonosz Bernie Sanders diskurzusában, amely a nép áldozati státuszaért felel. Kapzsiságukat a politikának kell kezelnie és előválasztási kampánya ezt az üzenetet helyezte a középpontba. Azonban ezt a gazdasági elit nem tudná egyedül véghez vinni, szükségük van olyan hivatalos viselő személyekre, akik asszisztálnak a

korupcióhoz. Ezzel érthető meg a párton belüli populizmus egyik sajátossága, hogy a populista politikus saját párttársait is azzal vádolja, hogy segítik a milliárdosokat, akik cserébe támogatják kampányaikat a tőkéjükkel.

5.2 A politikai elit és a gazdasági elit összekapcsolása

A gazdasági elit azért, hogy érdekeit érvényesíteni tudja, korrumpálja a politikai folyamatot és a tőkével vesztegetik meg a politikai szereplőket, hogy azok őket támogassák. Ugyanakkor ezzel Bernie Sanders jelen esetben nem csak a Republikánus Pártot támadja, hanem saját párttársait is, akik szemében gazdaságpolitikailag nem is különböznek az ellenféltől. Ebben a kontextusban ő az, aki képes felülemelkedni az eddig megszokott politizálási módon és megreformálni a rendszert, hogy az az általa megkonstruált nép érdekeit képviselje. Ezzel a politikai rendszer egészét egy korrupt entitásnak állítja be, amivel szemben ő képes a messiás szerepét felvenni és a kormányzást a régi megkonstruált aranykorhoz visszavezetni, amely még azokat szolgálta, akiket kellene. Ez az rendszerkritikus hozzáállás képes lehet rezonálni a választópolgárokkal, ugyanis az államba vetett bizalom az 1960-as évek óta csökkenő tendenciát mutat (ugyan egyes időszakokban megerősödött), 2019 márciusában csupán 17% volt (Pew Research, 2019). Ebből látható, hogy az ilyen diskurzus képes lehet megszólítani az embereket. Mivel Bernie Sanders nem a Demokrata Párt tagja, képes megteremteni azt a távolságot, amely segíthet üzenetét hitelessé tenni, hiszen szerinte sok ember mind a kettő párttal elégedetlen és a politikának jelenleg függetlenekre van szüksége (CBS Morning, 2019). Amikor Sanders ellenfeleiről beszél, a Republikánus Párt és a gazdasági elit mellett mindig megemlíti a Demokrata Párt elitjét is, akik elszakadtak a néptől (Sanders, 2019b; Sanders, 2020b). A következőkben az lesz a vizsgálat tárgya, hogy Bernie Sanders a 2020-as előválasztási kampányban hogyan próbálta meg összekapcsolni a gazdasági elitet a politikai elittel.

A múlt hibáinak felidézése az egyik módszer, amellyel a Demokrata Párt vezetőit közvetlenül lehet összekapcsolni a gazdasági elittel. Azzal, hogy konkrét sérelmeket és régebbi politikai álláspontokat hoz felszínre, képes lehet elhittelteleníteni vetélytársait. Ez történt Bernie Sanders Fox News-on tartott town hall-ján, amelyet Bethlehem városában tartott Pennsylvániában egy leépített gyárban, amelyet 1995-ben zártak be számos munkás megélhetését ellehetetlenítve (Fox News, 2019a). Ebben az évben épp demokrata vezetése volt az országnak, azonban, mivel a gazdasági elit érdekeit tartották szemük előtt, számos embernek okoztak kárt. Ez a konkrét sérelem szimbolizálja az ipari térség leépítéseit, amelyek az egész rozsdaovezetben végbe mentek. Mivel a Demokrata Párt neoliberális gazdaságpolitikát

folytatott, eltért gyökereitől, ezáltal elvesztette ennek a stabil rétegnek, a kékgalléros munkásságnak, a szavazatait. Bernie Sanders törekvése volt, hogy őket visszanyerje a pártnak, azonban, ahogy már az egyik előző fejezetben részletezésre került, ez sikertelen volt. Sanders szerint a kereskedelmi egyezmények, amelyeket az elmúlt évtizedekben kötöttek, mind a nagyvállaltoknak kedveztek, mindegy, épp milyen vezetése volt az országnak (Fox News, 2019a).

Az előválasztás során Bernie Sanders fő ellenfele Joe Biden volt, aki végül a versenyt meg is nyerte. Biden politikáját az előválasztásra megváltoztatta, hiszen míg a 90-es években az „Új Demokraták” egyike volt, addig itt ezzel szakítva baloldaliabb üzeneteket fogalmazott meg. A 90-es évek az a korszak a Demokrata Párt történetében, amikor megvalósult a szakítás a baloldali gazdaságpolitikával és lényegében egy addig a Republikánus Pártra jellemző kampányt folytattak le. Ekkor Biden már szenátor volt és Bernie Sanders az előválasztás utolsó vitáján végig azt hangsúlyozza, hogy Biden régebben nagyon nem azt képviselte, amit most és személyesen is felelős a szociális háló széthullásáért (CNN, 2020b). Ezzel vetélytársát is összekapcsolja a múlt általa hibásnak vélt politikájával és megpróbálja opportunistán beállítani, aki csupán az előválasztási kampányra módosította politikáját. Ebben az a gondolat is felbukkan, hogy amint Joe Bident megválasztják, vissza fog térni régebbi politikájához és ugyanúgy ignorálni fogja a népet, mint ahogy azt az előzőekben is tette.

A másik módszer, amelyet Bernie Sanders a gazdasági elit és a politikai elit összekapcsolására alkalmaz, hogy kiemeli a jelenlegi befolyásokat. Ezen belül az kerül hangsúlyozásra, hogy a milliárdosok adományaikkal fenn akarják tartani kontrolljukat a Demokrata Párt felett, hogy a status quo ne változhasson meg. Aktívan részt vesznek tehát a politikai rendszer korrupció tételében és mindezt azért, nehogy Bernie Sanders legyen a párt jelöltje. Azzal, hogy megjeleníti, hogy a gazdasági elit beavatkozik a választásokba, kiemeli, hogy ténylegesen félnek tőle, tehát képes lehet megváltoztatni a viszonyokat.

Az előválasztási kampány során Bernie Sanders ellenfelei közül többen kaptak adományokat a gazdasági elit egyes csoportjaitól közvetlenül vagy Super PAC-eken keresztül. A hatodik demokrata előválasztási vitán például azzal gúnyolódott, hogy komoly verseny van Pete Buttigieg és Joe Biden között abban, hogy kinek legyen a legtöbb milliárdos adományozója (PBS NewsHour, 2019). Azzal, hogy beszédeiben megjelenik az, hogy vetélytársait milliárdosok támogatják, összekapcsolja őket a korrupció gazdasági elittel, amely a politikai rendszert a nép ellen fordítja. Bernie Sanders diskurzusában a milliárdosokat csupán a saját pénzük érdekli, tehát amennyiben adományoznak, azt azért teszik, mert arra számítanak, hogy az adott politikus ezt nem fogja veszélyeztetni. Ugyanakkor az a gondolat is megmutatkozik,

hogy a pénzért és a támogatásért cserébe konkrét szívességeket várnak el, amelyek szintén nép érdekeivel ellentétesek. Az előválasztás kései szakaszában már csupán Bernie Sanders és Joe Biden volt versenyben, az utolsó vitán is ők ketten voltak a színpadon. Itt Sanders a versenyt megpróbálja úgy ábrázolni, hogy ő az a jelölt, amely független a tőkétől, míg ellenfelét pont az irányítja (CNN, 2020b). Az egészségügyben érintett vállalatok befolyását is megemlíti, amellyel azt hangsúlyozza, hogy mondhat akármit Joe Biden, ezeknek az üzletembereknek a zsebében van és pont ezért nem fog változtatni a rendszeren. Ebben a kontextusban az igazi hatalom azok kezében van, akiknél a pénz van, hiszen az Egyesült Államok választási rendszere lehetővé teszi, hogy kívülről a gazdasági szférából tőke áramoljon a politikába (CNN, 2020b).

Amikor tényleges milliárdosok vagy üzletemberek is elindulnak politikai tisztségekért, az lehetőséget nyújt Bernie Sanders számára, hogy egyszerre tudja támadni a politikai elitet és a gazdasági elitet - lényegében nem is szükséges összekapcsolni ezt a kettőt, hiszen egy személyben jelennek meg a színpadon. A demokrata előválasztás során három ilyen üzletemberre is volt példa: John Delaney, Tom Steyer és Michael Bloomberg. John Delaney ráadásul pont egy egészségügyi vállalatnak volt a vezetője, így lehetőséget adott Bernie Sandersnek arra, hogy megvádolja, azért nem akar változásokat, mert ő is profitált a rendszerből (Lewis, 2019). Ugyanakkor Delaney nem volt az előválasztásnak egy esélyes szereplője és még a szavazás előtt felfüggesztette kampányát. Ezt azonban a másik kettő üzletemberről nem lehet elmondani, mind a ketten olyan milliárdosok, akik óriási tőkével rendelkeznek és ezt arra használták, hogy saját esélyeiket növeljék. Mindazonáltal két nagyon különböző kampányt folytattak le, alapvetően két irányvonal volt: a progresszív és a mérsékelt. Tom Steyer progresszívként mutatkozott meg és amikor Bernie Sanders kritizálta a milliárdosokat és kapzsiságukat, akkor ő is egyetértett ezzel, hatástalanítva az őt támadó narratívát (CNN, 2019b). Kiemelte, hogy a rendszernek tényleg vannak problémái és igenis meg kell küzdeni a vagyoni egyenlőtlenségekkel. Michael Bloomberg egy teljesen más stratégiát választott: a mérsékelt és neoliberális utat, valamint az éles konfrontációt Bernie Sanderssel. Ezáltal Sanders képes volt bemutatni, hogy mennyire fél tőle a gazdasági elit és saját magát, mint áldozatot ábrázolni. Azzal, hogy egy személyben tudott rámutatni a milliárdosok és a politikai elit összefonódására, diskurzusa erőteljesebbé vált. Amikor az adórendszer került szóba egyenesen Bloomberget vádolta meg azzal, hogy ő és barátai írták azt, hogy saját maguknak kedvezzen (NBC News, 2020). A konfrontáció és a populista politikus démonizálása lehetőséget nyújtott Bernie Sanders számára az áldozat szerepének betöltésére. Ennek köszönhetően bizonyítani tudta, hogy az elit mindenre képes azért, hogy őt megállítsa, pont ahogy a néppel teszik azt.

5.3 Elitstratégiák a populizmus ellen

A politikai elit nem nézi tétlenül az ellene irányuló diskurzust; két jelentősebb stratégia is kibontakozott a 2020-as demokrata előválasztás során Bernie Sanders ellen. Az egyik a hatástalanítás, míg a másik a démonizálás. Annak érdekében, hogy a populista diskurzus kevésbé legyen hatékony, az első azt tűzi ki célként, hogy részlegesen lemásolja azt, valamint megvalósíthatatlannak állítja be. A démonizálás pedig a populista politikus személyét támadja azzal, hogy radikalizmussal vádolja meg és a megbélyegzés által idegeníti el a választóktól. A tanulmány csupán a programalapú populizmus kontextusában hivatott ezeket vizsgálni, ezen belül is azt, hogy Bernie Sanders ellenében mennyire voltak működőképesek.

A démonizálás keretében a politikai elit különböző radikális eszmékkel és öltetekkel köti össze a populista politikust, hogy a választóktól elidegenítse. Ezt a stratégiát követte Michael Bloomberg, aki éles konfrontációt vállalt Bernie Sanderssel mind a kettő vitán, amelyen együtt vettek részt. Megvádolta azzal például, hogy kommunizmust akar kiépíteni a kapitalizmus ellenében, valamint, hogy ő is milliomos, ráadásul három háza van (NBC News, 2020). Ezekkel azt próbálta elérni, hogy Bernie Sanderst egyrésztől összekösse egy olyan radikális ideológiával, amelynek kifejezetten negatív a megítélése, valamint, hogy hiteltelenítse baloldali diskurzusát azzal, hogy Sanders is pont annak a csoportnak a tagja, amely ellen politikáját meghatározza. Ugyanakkor ez a fajta diskurzus lehetőséget ad a populista politikus számára is az élesebb konfrontációra. Ahogy már az előző fejezetben meg lett fogalmazva a populizmus egyik sajátossága, hogy a nép nyelvén megszólalva, rossz modorral vitázik. Azzal, hogy erre kiemelt lehetőség adódik, az csupán Bernie Sanders malmára hajtotta a vizet. Áldozatként tudott megjelenni, akit valótlanosságokkal támadnak és képes volt mindeközben úgy visszavágni, hogy azzal ellenfelét hiteltelenítse. Ennek értelmében azzal, hogy olajat öntött Bloomberg a tűzre, kizárólag magát égette meg.

A hatástalanítás keretén belül a politikai elit arra törekszik, hogy kioltsa a populista politikus diskurzusát. Ennek módszere az, hogy ígéreteit részlegesen lemásolja, így nem igazán kritizálható az alapján, hogy nem a népet képviseli. Ezáltal eléri azt, hogy amikor a populista politikus támadja, akkor egyszerűen azt mondhatja, hogy ő is érti a problémát, azonban neki más megoldásai vannak az adott kérdésre. Emellett azonban azt hangsúlyozza, hogy az ő ígéretei meg is tudnak valósulni - a populista politikuséival szemben. Fontos, hogy nem vállal éles konfrontációt és amikor támadják, akkor is megpróbálja kitérni úgy, hogy nem vág vissza. A Demokrata Párt elnöki előválasztása alatt Joe Biden követte ezt a stratégiát, amely sikeresnek is mondható a programalapú populizmus ellenében. Bernie Sanders a viták alatt nem tudta

érdemben támadni, valamint ígéretei megvalósíthatatlannak tűntek. Azáltal, hogy Biden a szakértelmet és a tapasztalatot hangsúlyozta, valamint azt, hogy átlátja a politikai rendszert, ígéretei reálisnak tűntek. Ezenfelül, mivel a populista diskurzus egyes elemeit lemásolta, kiemeli, hogy ő is szegény sorból származik, a nép gyermeke, valamint, hogy szintén támogatná a leggazdagabbak megadóztatását és a szociális háló visszaépítését (NBC News, 2020). Az előválasztás eredményeiből azt a következtetést lehet levonni, hogy ez a stratégia működőképes. Ezáltal Bidennek sikerült hatástalanítania a feléje irányuló diskurzust és végül megnyernie az előválasztást.

A két stratégia alkalmazása nem kizárólagos. Biden és Bloomberg is felhasználta mind a kettőt, azonban különböző mértékben. A démonizálásnak az a célja, hogy radikalizálja a populista politikust, ám ezzel pont számára adja meg a lehetőséget a visszacsapásra. A hatástalanítás ugyanakkor pont a választól fosztja meg ellenfelét, ezáltal azt a képet megalkotva, hogy nem is különböznek annyira, csupán az ő ígéretei megvalósíthatóak. A programalapú populizmus ellen a második hatásosnak bizonyul, míg az első nem. Az előválasztás eredményei arra mutatnak rá, hogy amennyiben a hatástalanítást sikeresen végzi egy politikus, képes populista ellenfelét lefegyverezni.

6. A válság

A populizmusban a válság egy központi elem, amelyet a populista politikus performatív módon jelenít meg. Nem csak reagál egy externális krízisre, hanem aktívan előadja és megkonstruálja (Moffitt, 2016: 110). A válság itt permanens, azzal, hogy megválasztják a populista politikust, nem lesz egyszerűen vége, hanem a veszély folyamatosan fennáll (Moffitt, 2016: 121). A baloldali populizmus gyakran egy idealizált képet közvetít a neoliberalizmus előtti szociáldemokrata társadalomról, amelyben még nem hullott szét a szociális háló (March, 2007: 67). A gazdasági elit aktívan asszisztált ennek az ideális társadalomnak a szétveréséhez a politikai elittel egyetemben. A válságot tehát ezek a csoportok hozták létre, az ő felelősségrevonásuk elengedhetetlen. Ugyanakkor a fenyegetés soha nem fog megszűnni, jönnek majd újabbak, akik az idealizált társadalmat veszélyeztetik.

Az oligarchia rémképe mellett a klímaváltozás is egy permanens válságként bukkan fel. Ahhoz, hogy ez is kezelhető legyen, folyamatosan a helyes döntéseket kell meghozni, a fenyegetés nem múlik el. Erre válasz a Green New Deal, amely amellet, hogy a környezetet védené, visszavezetné a társadalmat az aranykorba, pont ahogy azt a New Deal tette (Sanders, 2019b). Mind a kettő válságban jelen van a politikai rendszer krízise, amelyben a Demokrata és a Republikánus pártnak is felelőssége van. Bernie Sanders szerint függetlenekre van szükség,

akik kívülről egy populáris mozgalom élén vezetik vissza a politikát az emberekhez (CBS Morning, 2019). Ez a politikai forradalom időlegesen képes megoldani a problémákat, azonban ennek ugyanúgy permanensnek kell lennie, hiszen a válságot mindig kezelni kell.

6.1 Az oligarchia és a társadalom válsága

Bernie Sanders a demokratikus szocializmusról mondott beszédében felvázolja az ország válságát (Sanders, 2019b). Azt állítja, hogy az oligarchia és a diktatúra sötét erői ellen kell küzdeni. Ebben is látható, hogy az elitet, amely ezt támogatja, morálisan gonosznak jeleníti meg. Ezekkel az erőkkel folyamatosan szembe kell szállni és az Egyesült Államok történetében számos politikus ezt meg is tette: Franklin Delano Roosevelt, Harry S. Truman, Lyndon B. Johnson (Sanders, 2019b). Az ő örökségüket szeretné Bernie Sanders tovább vinni és felvenni a válsággal a küzdelmet. A harc már majdnem egy évszázada tart, tehát hiába próbálják háttérbe szorítani az oligarchiát, állandóan újra felbukkan. A gazdasági elit a Republikánus Párt és a konzervatív demokraták segítségével kialakított egy olyan rendszert, amelyben szabadon zsákmányolhatja ki a népet és csorbíthatja jogait. Hiába küzdött már meg ezekkel a sötét erőkkel számos politikus, újra meg újra visszatérnek. A válság tehát permanens, nem elég most legyőzni őket, mindig győzedelmeskedni kell felettük, hogy az ideális állapot fennállhasson.

A válságnak a nép a vesztese, hiszen a gazdasági elit befolyása a politikai rendszerre azt jelenti, hogy a megválasztott képviselők nem a szavazóik érdekeit nézik, hanem a gazdasági szereplőkéit. Ennek következtében asszisztálnak a kizsákmányoláshoz és ugyanazzal vádolják Bernie Sanderst, mint elődeit: kommunizmussal (Sanders, 2019b). Ahhoz, hogy ez időlegesen megoldódjon, egy politikai forradalomra van szükség, amelynek természetesen Sanders a vezetője (Sanders, 2019d). Ehhez próbálja összeállítani azt a koalíciót, amely ebben támogathatja. A válság a társadalomban csapódik le, ők azok, akik megszenvedik az egészet, ők az áldozatok, akiket kizsákmányolnak. Az áldozati státusz sokrétű: megtagadják az egészségügyhöz és az oktatáshoz való jogukat, anyagilag ellehetetlenülnek, nem csatlakozhatnak szakszervezethez és még a környezetüket is lerombolják. A válság okozói tehát a gazdasági és a politikai elit, az elsőt meg kell regulálni, a másodikat pedig le kell váltani.

Az az időszak, amikor a gazdasági világválságot követően sikerült megakadályozni időlegesen az oligarchia létrejöttét, az idealizált múlt képében jelenik meg. A neoliberalizmus a társadalom mellett a Demokrata Pártot is megrontotta és az utóbbi évtizedekben nem a Roosevelt-i örökséget képviselik. Bernie Sanders saját feladatát úgy fogalmazza meg, hogy ehhez a hagyatékhoz ő fogja visszavezetni a pártot (Sanders, 2019b). Azt, amit előde elkezdett, neki kell befejeznie. Franklin Delano Roosevelt még azelőtt elhunyt, hogy el tudta volna

fogadtatni a Kongresszussal a gazdasági „Bill of Rights-ot”, így ez a feladat Bernie Sandersre maradt, fő célja, hogy ezt megvalósítsa (Sanders, 2019b).

A válságot performatíve is meg kell jeleníteni, nem elég csupán beszélni róla, a színpad is az üzenethez kell, hogy illeszkedjen. Bernie Sanders kampányeseményeit számos alkalommal olyan helyen tartotta, amely szimbolikusan is illeszkedik a válság megjelenítéséhez. Egyetemek előtt beszél arról, hogy a diákság az oktatás költségei miatt mennyire el van adósodva (Washington Post, 2019). Fosszilis tüzelőanyagokkal működtetett gyárak mellett kampányol az ökológia válság kezelése mellett (Sanders, 2019d). Valamint egy leépített gyárban tartott town hall-ján hangsúlyozza, hogy a kék galléros munkásság mennyit szenvedett az elmúlt évtizedek neoliberális politikája miatt (Fox News, 2019a). A gondosan kiválasztott színpad segít az üzenet közvetítésében, hiszen szimbolizálja és felerősíti azt a problémát, válságot, amelyről Bernie Sanders beszél.

6.2 A klímaváltozás, mint permanens válság

Az oligarchia elleni küzdelem és az ebből adódó válság mellett a klímaváltozás is egy egzisztenciális kihívásként konstruálódik meg. A Green New Deal ugyan mint megoldás jelenik meg, azonban ezt a problémát nem lehet véglegesen megoldani. Szükséges, hogy folyamatosan a környezetet kímélő döntéseket hozza meg a társadalom. A válság okozója itt is a gazdasági elit, pontosabban az olajipar, amely kizsákmányolja a földet és saját profitját fontosabbnak tartja annál, hogy az elkövetkező generációk számára is élhető legyen a bolygó (MSNBC, 2019; Sanders, 2019d). A rendszer válsága tehát adott, Bernie Sanders ugyan tudja, hogyan lehetne az általuk végbement rombolást orvosolni, azonban a jelenlegi állapot bármikor visszatérhet.

Ebben a válságban is felbukkan a régi aranykor idealizált képe, hiszen a Green New Deal egyértelmű inspirációt merít Rooseveltnél New Deal-jéből. Bernie Sanders ugyanúgy át akarja alakítani a társadalmat, mint azt példaképe tette. A múltban ez a transzformáció vezetett el az aranykorhoz, amelyben a nép érdekei kerültek a középpontba.

7. Összefoglalás

Bernie Sanders 2020-as veresége populista politikájának szemszögéből számos hiányosságból levezethető. Ennek egyik legfőbb aspektusa, amely mellett a tanulmány is érvel, hogy a nép megkonstruálása sikertelennek mondható. Látható, hogy programalapú populizmusa számos küszöböt képtelen átlépni. Azokat a társadalmi rétegeket, amelyeket megszólítani hivatott, egyszerűen nem tudja. A működése arra épül, hogy van egy adott áldozati státusz, amelyért a gazdasági elit és a politikai elit egyszerre felelős, viszont különböző programpontokkal orvosolható. Ezáltal szeretné Bernie Sanders megszólítani ezeket a csoportokat, azonban közös identitást nem kínál számukra. Tehát a társadalom ezen szegmensei nem állnak össze egy szerves egésszé. A fiatalság és a kisebbségek bizonyos rétegeit ugyan a programígéretnek el tudták vinni a szavazófülkéhez, azonban ez még az előválasztás megnyeréséhez is kevés volt. A nép megkonstruálása és ennek a vezetése összefüggenek, főleg, mivel Bernie Sanders a népvézéri státuszt próbálja meg megragadni. Mivel az a nép, amelyet vezetni kíván nem létezik, ebben a kontextusban eleve kudarcra van ítélve. A Demokrata Párt politikai elitje pedig sikeresen tudott fellépni az ellen, hogy a gazdasági elittel összekapcsolja őket Bernie Sanders. Legalábbis azok, akik a kioltás stratégiáját használták, amelynek keretében lemásolták a populista diskurzust, majd mérsékeltek annak érdekében, hogy megvalósíthatónak tűnhessen a szavazók számára.

A tanulmány egyik legfőbb eredménye a programalapú populizmus és az identitásalapú populizmus közötti különbség meghatározása. Ez alapján a populista politikusok nem csupán a bal-jobb skála alapján értelmezhetőek, hanem diskurzusuk típusa szerint is. Míg az előbbi diskurzusa a különböző programpontok hangsúlyozására irányul, amelyekkel egyes társadalmi csoportok áldozati státusza megszüntethető, addig az utóbbi egy egységes identitás megkonstruálását helyezi a középpontba. Emellett az eltérő elitstratégiák is, amelyekkel a politikai elit a populista politikus ellenében fellép, kifejtésre kerültek. A hatástalanítás és a démonizálás eltérő eredményekkel képes működni, ami azonban egyértelmű, hogy az előbbi csupán arra adja meg a lehetőséget a populista politikus számára, hogy erőteljesebben fogalmazhasson, ezáltal pedig pont az ő malmára hajtja a vizet. A párton belüli populizmus szakirodalma is bővítésre került – melynek egyik elemi aspektusa, hogy a párt politikai elitjét összekapcsolja jelen esetben a gazdasági elittel.

A kutatás Bernie Sanders populista diskurzusán keresztül próbál meg magyarázatokat találni a választási kudarcra. Számos érvet és eredményt hoz ennek az alátámasztására, azonban vannak egyértelmű korlátai is. Mivel a vezető szemszögéből közelíti meg a témát, így a

szavazókban lévő preferenciákra és populista attitűdökre nem kíván reflektálni. A vizsgálat tehát nem terjed ki arra, hogy azt elemezze, mennyire van lehetősége a Demokrata Párt szavazóit megszólítani egy populista politikusnak. Ha a párton belüli aktív választópolgárok között nincs igény erre, akkor Bernie Sanders sikertelenségének egyik további okáról beszélhetünk. Szintén figyelmen kívül marad a Republikánus Párt tevékenysége. A Midwest munkásai ugyan a demokraták stabil bázisa voltak, azonban mára nagyjából teljesen a republikánusok dominálnak ennél a csoportnál. Kérdés, hogy az a diskurzus, amely ennek a rétegnek a megszólítására irányult, nem volt-e eleve kudarcra ítélve.

Számos kutatási terület maradt még érintetlen a témával kapcsolatban, amelyeket a jövőben érdemes lehet vizsgálni. Bernie Sanders előválasztási kudarcát jelen tanulmány a vezető diskurzusának kontextusában tárgyalja, azonban ezt a szavazói oldalról is meg lehet közelíteni. A Demokrata Párt szavazói körében érdemes lenne egy attitűdvizsgálatot készíteni, amely kifejezetten azt tárná fel, hogy mennyire fogékonyak a populizmusra. Jelen eredmények fényében a programalapú és identitásalapú populizmus közötti eltérések elméleti keretrendszere is kidolgozható, valamint a különböző elitstratégiák nemzetközi kontextusban való vizsgálata is lehetséges.

8. Irodalomjegyzék

ABC 7 Chicago (2019). BERNIE SANDERS IN CHICAGO. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=Z5RAYGHVjqc&ab_channel=ABC7Chicago (Letöltve: 2022. 02. 13.)

ABC News (2019). ABC News Democratic Debate - WATCH THE FULL DEBATE (2019)
Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=2UWVO0Trd1c&ab_channel=ABCNews
(Letöltve: 2022. 01. 03.)

Abts, K. & Rummens, S. (2007). Populism versus Democracy. *Political Studies*, 55(2), 405-424. doi: 10.1111/j.1467-9248.2007.00657.x

Antal, A. (2017). A populizmus vizsgálata demokráciaelméleti perspektívában. *Politikatudományi Szemle*, 26(2), 129-148.

Arditi, B. (2007). *Politics on the Edges of Liberalism*. Edinburgh: Edinburgh University Press

Aslandis, P. (2017). Avoiding Bias in the Study of Populism. *Chinese Political Science Review*, 2(3), 266-287. doi: 10.1007/s41111-017-0064-0

Bacon Jr., P. & Bronner, L. (2020). What Defines The Sanders Coalition. *FiveThirtyEight*.
Forrás: <https://fivethirtyeight.com/features/what-defines-the-sanders-coalition/> (Letöltve: 2022. 02. 03.)

Barr, R. B. (2019). Populism as a political strategy. In: De la Torre, C. (ed.): *Routledge Handbook of Global Populism*. New York: Routledge. 44-56.

BBC. (2015). Election 2015. Forrás: <https://www.bbc.co.uk/news/election/2015/results>
(Letölve: 2022. 03. 29.)

Bernie Sanders weboldala. *berniesanders.com*. Forrás: <https://berniesanders.com/> (Letöltve: 2022. 02. 13.)

Bowler, S. et al. (2016). Right-wing populist party supporters: Dissatisfied but not direct democrats. *European Journal of Political Research*, 56(1), 70-91. doi: 10.1111/1475-6765.12166

Casullo, M. E. (2019). How to Become a Leader: Identifying Global Repertoires for Populist Leadership. In: Stengel F. A. et. al. (ed.): *Populism and World Politics*. 55-72.

CBS Morning (2019). Bernie Sanders announces 2020 run: Extended interview. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=PGLdebLKM7o&ab_channel=CBSMornings (Letöltve: 2022. 01. 03.)

CBS News: The National (2019). Bernie Sanders travels to Canada with 'insulin caravan' Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=pQmB-rCeKcQ&ab_channel=CBCNews%3ATheNational (Letöltve: 2022. 03. 08.)

CNN (2019a). Bernie Sanders: Tax Wall Street to forgive student loan debt. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=inL3fA1w0Bg&t=108s&ab_channel=CNN (Letöltve: 2022. 03. 08.)

CNN (2019b). Part 2 of the CNN/NYT Democratic Presidential Debate. Forrás: <https://edition.cnn.com/videos/politics/2019/10/16/part-2-cnn-nyt-democratic-presidential-debate-ohio-october-15-2019.cnn> (Letöltve: 2022. 03. 08.)

CNN (2020a). CNN/Des Moines Register Democratic Presidential Debate. Forrás: <https://edition.cnn.com/videos/politics/2020/01/14/cnn-des-moines-register-democratic-presidential-debate-iowa-part-1.cnn/video/playlists/cnn-des-moines-register-iowa-debate-full/> (Letöltve: 2022. 02. 13.)

CNN (2020b). CNN-Univision Democratic debate. Forrás: <https://edition.cnn.com/videos/politics/2020/03/16/part-1-entire-cnn-univision-debate-washington-dc-sot-vpx.cnn/video/playlists/full-cnn-univision-democratic-debate-march-15-2020/> (Letöltve: 2022. 02. 13.)

CNN (2020c). West Virginia Senate Results. Forrás: <https://edition.cnn.com/election/2020/results/state/west-virginia/senate/> (Letöltve: 2022. 02. 03.)

De la Torre, C. (2018). Populism Revived: Donald Trump and the Latin American Leftist Populists. *The Americas*, 75(4), 733-753. doi: 10.1017/tam.2018.39

Ember, S. (2019). Bernie Sanders Had Heart Attack, His Doctors Say as He Leaves Hospital. *New York Times*. Forrás: <https://www.nytimes.com/2019/10/04/us/politics/bernie-sanders-hospital.html> (Letöltve: 2022. 02. 13.)

Fox News (2019a). Town Hall with Bernie Sanders | Part 1. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=p4ozAACcc8I&ab_channel=FoxNews (Letöltve: 2022. 01. 03.)

Fox News (2019b). Town Hall with Bernie Sanders | Part 2. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=hSnxuzDm7C0&t=6s&ab_channel=FoxNews (Letöltve: 2022. 01. 03.)

Freeden, M. (2017). After the Brexit referendum: revisiting populism as an ideology. *Journal of Political Ideologies*, 22(1), 1-11. doi: <https://doi.org/10.1080/13569317.2016.1260813>

Hartig, H. (2019). Stark partisan divisions in Americans' views of 'socialism,' 'capitalism'. *Pew Research Center*. Forrás: https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/06/25/stark-partisan-divisions-in-americans-views-of-socialism-capitalism/?utm_source=link_news9&utm_campaign=item_287459&utm_medium=copy (Letöltve: 2022. 02. 03.)

Hawkins, K. A. & Kaltwasser Rovira, C. (2018). Measuring discourse in the United States and beyond. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 241-242. doi: <https://doi.org/10.1038/s41562-018-0339-y>

Kellner, D. (2016). *American Nightmare*. Rotterdam: Sense Publishers

Lacatus, C. (2019). Populism and the 2016 American Election: Evidence from Official Press Releases and Twitter. *Political Science & Politics*, 52(2), 223-228. doi: [10.1017/S104909651800183X](https://doi.org/10.1017/S104909651800183X)

Laclau, E. (2011). *A Populista Ész*. Budapest: Noran Libro

Lakoff, R. T. (2017). The hollow man Donald Trump, populism, and post-truth politics. *Journal of Language and Politics*, 16(4), 595-606. doi: [10.1075/jlp.17022.lak](https://doi.org/10.1075/jlp.17022.lak)

Lewis, D. (2019). Watch the full CNN Democratic Debate. Forrás: <https://edition.cnn.com/2019/07/31/app-news-section/watch-full-cnn-democratic-debate-day-one/index.html> (Letöltve: 2022. 02. 13.)

Lowndes, J. (2017). Populism in the United States. In: Kaltwasser Rovira, C. et al. (ed.): *Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press. 232-247.

Macaulay, M. (2019). Bernie and Donald: Comparison of Left- and Right-Wing Populist Discourse. In: Macauley, M. (ed.): *Populist Discourse*. Toronto: Palgrave MacMillan. 165-196.

March, L. (2007). From Vanguard of the Proletariat to Vox Populi: Left-Populism as a "Shadow" of Contemporary Socialism. *SAIS Review*, 27(1), 63-77. doi: [10.1353/sais.2007.0013](https://doi.org/10.1353/sais.2007.0013)

Moffitt, B. (2016). *The Global Rise of Populism*. Stanford: Stanford University Press

Moffitt, B. (2020). *Populism*. Cambridge: Polity Press

MSNBC (2019). Bernie Sanders: „We’ve Got To Stand Up To Fossil Fuel Industry... To Save The Planet. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=IWeRqqYModc&ab_channel=MSNBC (Letöltve: 2022. 03. 08.)

Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-543. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>

Muldoon, J. & Rye, D. (2020). Conceptualising party-driven movements. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(3), 1-20. doi: <https://doi.org/10.1177/1369148120919744>

NBC News. (2020). Watch The Full NBC News/MSNBC Democratic Debate In Las Vegas. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=TZkV0ISxcQY&ab_channel=NBCNews (Letöltve: 2022. 01. 03.)

Ostiguy, P. (2017). Populism: A Socio-Cultural Approach. In: Kaltwasser Rovira, C. et al. (ed.): *Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press. 73-97.

PBS NewsHour (2019). 6th Democratic Debate hosted by PBS NewsHour and Politico. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=GVcD7c-_KEY&ab_channel=PBSNewsHour (Letöltve: 2022. 02. 13.)

Pew Research Center (2021). Public Trust in Government: 1958-2021. Forrás: <https://www.pewresearch.org/politics/2021/05/17/public-trust-in-government-1958-2021/> (Letöltve: 2022. 03. 08.)

Pierson, P. (2017). American hybrid: Donald Trump and the strange merger of populism and plutocracy. *The British Journal of Sociology*, 68(1), 105-119. doi: 10.1111/1468-4446.12323

Rueda, D. (2020). Is Populism a Political Strategy? A Critique of an Enduring Approach. *Political Studies*, Published Online, 1-18. doi: 10.1177/0032321720962355

Sanders, B. (2016). *Our Revolution. A Future to Believe in*. New York: St. Martin’s Press.

Sanders, B. (2019a). I’m Running for President. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=s7DRwz0cAt0> (Letöltve: 2022. 03. 08.)

Sanders, B. (2019b). Bernie Sanders to Deliver Speech On How Democratic Socialism Is the Only Way to Defeat Oligarchy. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=ndD23MCDF_k&ab_channel=BernieSanders (Letöltve: 2022. 01. 03.)

Sanders, B. (2019c). Medical Debt Town Hall in Iowa. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=o3NcYzH3nNI&ab_channel=BernieSanders (Letöltve: 2022. 03. 08.)

Sanders, B. (2019d). Bernie's Back Rally with AOC in New York. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=0HbS65oiN18&t=52s&ab_channel=BernieSanders (Letöltve: 2022. 01. 03.)

Sanders, B. (2020a). Bernie vs. Biden on the Green New Deal. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=Fy56OD1HqtY&ab_channel=BernieSanders (Letöltve: 2022. 03. 08.)

Sanders, B. (2020b). Bernie Sanders Twitter fiókja. Forrás: <https://twitter.com/berniesanders/status/1231021453270769664> (Letöltve: 2022. 03. 08.)

Stauffer, F. J. (2021). Donald Trump, Bernie Sanders and the question of populism. *Journal of Political Ideologies*, 26(2), 220-238. doi: 10.1080/13569317.2020.1855777

Timm, J. C. (2019). Bernie Sanders gets stitches after cutting head on shower board. *NBC News*. Forrás: <https://www.nbcnews.com/politics/2020-election/bernie-sanders-gets-stitches-after-cutting-head-shower-door-n983776> (Letöltve: 2022. 02. 13.)

Washington Post (2019). Bernie Sanders kickoff rally in Brooklyn. Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=5XUeFu_wkok&ab_channel=WashingtonPost (Letöltve: 2022. 02. 13.)

Watts, J. & Bale, T. (2019). Populism as an intra-party phenomenon: The British Labour Party under Jeremy Corbyn. *The British Journal of Politics and International Relations*, 21(1), 1-17. doi: <https://doi.org/10.1177/1369148118806115>

Weyland, K. (2001). Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative Politics*, 34(1), 1-22. doi: 10.2307/422412

Weyland, K. (2017). Populism: A Political-Strategic Approach. In: Kaltwasser Rovira, C. et al. (ed.): *Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press. 48-72.

White, J. K. (2016). Donald Trump and the Scourge of Populism. *The Forum*, 14(3), 265-279. doi: 10.1515/for-2016-0026